

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

VIII. Évfolyam.

KISS JÓZSEF.

5. szám.

SACHS és POLLÁK

könyvkiadásában

BUDAPEST,

VI. kerület, Andrásy-út 37. szám.

megjelent

Pierre Louys
Aphrodite

Fordította:

Dr. RÓZSA GÉZA

Bolti ára 1 frt 80 kr.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Egyetlen magyar kiadás.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

HARKÁNYI MARISKA.

Az
Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár
RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

folyó évi február hó 11-én délután 4 órakor

központi osztályában (V. ker. Dorottya-utca 4. sz. a. saját épületében) tartja, melyhez a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §§-ai értelmében tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a múlt évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.

2. Felhatalmazás az igazgatóság részére az intézet kerepesi-uti házának eladására és esetleg más ingatlannak vételére,

3. Tizenkét igazgatósági tagnak választása három évre.

Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, szíveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §§-ai értelmében legkésőbb 1896. évi december hó végeig saját nevükre irt részvényeiket legkésőbbben 3 nappal a közgyűlés előtt a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V., Dorottya-utca 4. sz. vagy II. ker. fő utca 2. szám) letenni; ugyanott a megvizsgált 1896 évi zárszámadások és a felügyelő bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében átvehetők.

Budapest, 1897. évi január 27-én.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

ZSEBÓRÁK
5 évi jótállás mellett
Részletfizetésre
kaphatók
POLGÁR KÁLMÁN
óra és ékszerüzletében
BUDAPEST
Erzsébet-körút 29.
Vidékre árjegyzék bérmentve.
ÜGYNÖKÖK FELVÉTELENEK.
ÉBRESZTŐK

DISZES INGA ÓRÁK
DIVATOS ÉKSZEREK

Első magyar
gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Ekegyártásra
külön szakosztály.

Gőzcséplőink

a tökéletesség legmagasabb fokán állanak.

Magyarország legnagyobb és egyedüli Gazdasági
gépgyára, mely a gazdálkodáshoz szükséges
összes gazdasági gépeket gyártja.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással díjmentesen szolgálunk. — Kérjük minden kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Különlegességek borkészítési gépekben.

Első magyar gazdasági gépgyár-részvény-társaság Budapest.

Csimre ügyelni tessék

*Pannonia szálloda
Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.
A nemzeti színház mellett.*

Gyártmányaim

mindenféle ismeretesek, mint jók és olcsók.

Remontoir-nikkel 350, Remontoir-ezüst 6 frt, Remontoir-horgony Brequet ruganyal, 15 kövel 10 frt, 16 kövel, Glashütte rendszer 12 frt. Ébresztők, horgonyjáratlalt, világítóval elsőrendű minőség 170 frt, regulatorral 1 napos, ütéssel, 575 frt, 10 napos 850 frt. Képes árjegyzék órákról, lónczokról, regulatorokról, arany- és ezüstárúkról a legfinomabb minőségig ingyen és bérmentve. Nem tetsző áru becséréltetik, vagy a pénz visszaadatik.

Karecker Eug. Óragyár (198. Breegenz am Bodensee.)

Kétévi jótállás.

Legcélyszerűbb, legtartósabb, legolcsóbb az
aszfalt-burkolat. Templomok, tantermek, folyosók, járdák, kocs utak, hidak, vágóhidak, istállók, magtárak, műhelyek, kapualjak, udvarok, teraszok, játszóhelyek, stb. aszfalttal burkolását, nemkülönben nedves lakások gyökerező szárasztátételét

jótállás mellett legolcsóbban elvállalja

a magyar aszfalt részvény-társaság.

Árjegyzék, költségvetés ingyen!

Bekötési táblák

„A HÉT” XIII. és XIV. kötetéhez elkészültek

és 1 frt 30 kr. előleges beküldése után portómentesen kaphatók.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... » 5.—

Negyedévre ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST.

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott

Kéziratok nem adtnak vissza.

— 20 — Budapest, január hó 31. — 20 —

Krónika.

Agrár-szocializmus.

— január 20.

A Szántó Kovács János hete volt a mostani — így referálna a mi parlamenti tudósítónk, aki nincs. A belügyi költségvetés tárgyalásánál szóba került a paraszt-szocializmus, amit agrár-szocializmussá finomított a kor divatja. Agrár-szocializmus! Ha ezt Dózsa György hallaná! Parasztlázadás! Ha ennél többet Tallián Béla tudna!

A Szántó Kovács János hete volt a mostani, mert ha ennek a józan parasztnak módjában lett volna a tisztelt ház karzatáról hallgatni a szakemberek kijelentéseit, nagyban fokozódott volna az önérzete. Mert nincs szép hazánkban az az analfabéta paraszt, aki kevesebbet tudna a mi agrár-szocialis honatyáinknál, holott a beszédjük úgy hangzik, mintha nem volna a világon tudós, aki jobban hallaná az agrárius fű növést, mint ők.

Tallián Béla még legjobban tudna hozzá, ha nem lett volna agrárius főispán. A hódmezővásárhelyi vérengzés idejében kizavarták csöndes fészkeből, hogy menjen rendet csinálni. Csinált is és azóta a derék főispán azt hiszi, hogy a szocializmus olyan akta-darab, melyet közigazgatási uton kell elintézni. Ami a szocializmust magyarázza, ami táplálja és nagyra növeli, az mind kihágás, melyet illetékes hatóság birsággal sujt, vagy ha általános jellegűvé, mozgalommá fajul, csak a statárium segít rajta. Tallián Béla csakugyan statáriumot hirdetett, mennykő jelentéseket küldött a belügyminiszternek, sikerült is neki a Szántó Kovácsokat csendőrileg megczáfolni s ennek következtében szakembernek tekinti magát, aki jó szívvel ajánlhatja a parasztszocializmus terjedése ellen a sajtószabadság korlátozását.

Ez a közigazgatási felfogása az agrár-szocializmusnak csak méltán sorakozik a pártpolitikai és a szalonfelfogás mellé. Az egyiknek ez a mozgalom bunkó, amelylyel nekieshetik a hatvanhetes alapnak, a másiknak keztyű, melyet magára húz, mikor valami ragadós anyaghoz nyúl. Az egyetlen hozzáértő embert, Szántó Kovácsot pedig becsukják izgatás czimén, a tudását pedig elítélik hazafiatlanság okából. A nagy többség ellenben néhány órára összeránczolja a homlokát és valamennyien megegyeznek abban a bölcs tanban, hogy az agrár-szocializmus jelenlég, melylyel foglalkozni kell.

Ennél többre ezután már nem igen viszi az agrárius Magyarország hozzászóló intelligenciája. A szocializmus megmarad a közigazgatás és a csendőrség terhének, okául még mindig csak az izgatást ismerik és gyógyításául — a börze reformálását. Mert tessék elhinni a Tallián Béla főispáni szaknyilatkozatait és a börze-anket tárgyalásai között a legszorosabb kapcsolat van, melyet néhány esztendő múlva világosan fognak átlátni. Annyit már most is tudunk, hogy a Szántó Kovácsok mozgalma párhuzamos a Károlyi Sándorok mozgalmaival s mind a kettőnek közös eredménye a börze-reform, mely ellen hiába tiltakoznak a becsületes és nem becsületes kereskedők egyaránt.

Értem, ha az uri osztály, mikor a proletárok követelődésével galibát csinál, össze áll s kevés bölcsességgel, sok csendőrral és jogos önzéssel védi a bőrét, ahogy tudja. Az emberségnél, igazságnál hatalmasabb szempont az önfentartás és soha eszembe nem jutna elnyomást vetni a szemére a mai rendszernek, mikor erős kézzel és igazságtalan ítéllettel védi a fennmaradását a szocialisták teóriái és igazai ellenében. Ha ez a mai rendszer világosan látná is, hogy a szocializmusnak igaza van, akkor is áll a joga szembezállani vele és hatalom erejével elnyomni a jogot és igazságot. Mert azt ugyan egy bűnöstől sem követelhetni meg, hogy maga mondjon fejére halálos ítéletet és maga hajtsa végre. A szocialis kérdés az osztályok hatalmi kérdése, az győz, a melyik erősebb, nem pedig a melyiknek igaza van. Ha tehát a pénz és a hatalom bedugja fülét a Szántó Kovácsok jogos követeléseire előtt s a nyomor tényeire az erőszak tényeivel felel: ez világos, természetes, érthető és jogos.

Ebből a szempontból értem azt is, hogy a kormány nem küld csendőröket a Köztelek-be, a hol a Károlyi Sándorok fabrikálják az agrárizmust. Veszedelemes, sőt felforgató mozgalom ugyan, de uri emberek csinálják, akik hivei a királynak és hazának, napjában háromszor mosakodnak és egyenes adót fizetnek. Ezek a mai társadalom sánczain belül vannak s így nem ostromolhatják azokat. Ezzel a mozgalommal nem foglalkozott hivatalból semmiféle főispán, vagy csendőrpáncsnok, azt nem társadalmi-nak, hanem politikainak tekintik, mely a megkönnyebbülés sóhaját idézte elő azzal, hogy nem alakult át parlamenti párttá.

Csak hogy a jelszava ugyanaz, mint a szocialistáké. A tőke ellen küzdenek, nem ugyan proletár, de még annál is erősebb alapon: a latifundiumén. Ezen az alapon segítségül hívhatják a hazát is, melynek drága földje a

telekknöyvbén regisztrálva van és az isteni igazságot, mely csakugy érleli rajta a gabonát, mint annak előtte. Isten és a haza nevében követelik a régi gabonaárakat is, melyeket a hazátlan és földnélküli tőke nyom le a szegény latifundáriusok rovására. Ez is harcz a kenyérért, még pedig a mások drágább kenyereért. S hogy e harcz nem egészen reménytelen, mutatja már is a börze tervbe vett reformálása.

Az állam tehát részben elfogadta az agráriusok álláspontját és a mozgó tőke ellen fordul. Az oksági láncolat ezek után így alakul: a szocialisták a tőke erejében a kopláló emberiség kizsákmányolóját látják: ez államellenes felfogás. Ezt az argumentumát a fekvő tőke ellenében akceptálták a Károlyi Sándorok: az agrárius felfogásnak részben igazat ad a kormány és megrendszabályozza a spekuláló tőkét: ez börze reform.

Már mostan bármilyen tátongó ür választja el Szántó Kovácsot Károlyi Sándortól, Károlyi Sándort pedig a magyar államtól, mind a három mégis csak retortául szolgált Pfeiffer Sándornak, aki a gyári munkásoknak hirdette a tőke ellen való háborút. S bármennyire mozgósítja is a magyar állam képviseletében Rudnay Béla főkapitány ur a fogalmazóit, ellenőrizvén a proletárok vasárnapi népgyűléseit, a Pfeiffer Sándorok joggal hirdethetik, hogy sarkalatos tételüket bevitték az uralkodó rend köztudatába is, hiszen amiért őket becsukják, azt hirdetik a földes urak és azt érvényesítik törvény erejével a kormányon. Az alig észrevehető átmenetek hidján egy sarkalatos szocialista elv diadalmasan bevonult a mai társadalomba s bár vasárnaponként a szocialisták distinkció nélkül kelnek ki minden birtokos ember ellen, hétköznapi a földes ur mégis csak hű szövetségesük, aki az ő érdekében dolgozik, noha nem tudja, mit csinál. S a tőke, mely az uralkodó polgári osztály erejét jelenti s mint olyan, a mai állam inkarnált életprinczipiuma, egyszerre csak arra ébred, hogy a proletár táborban maga ellen sorakozva lát urat, parasztot, munkást és naplopót egyaránt, valamennyiük fölött pedig a rajta épülő állam áldólag kiterjesztett keze nyugszik.

Nem akarok jóslatokba bocsátkozni. Mi fejlődik még ebből az ártatlan keveredésből, nem tudom. Csak látom, hogy kérihetetlen konzekvenciával így történik az mindenütt Európában s a fejlettebb népek látó emberei nagy veszedelmet szimatolnak benne. A sánczokon belül meghasonlott a tábor és a töredékek az ostromló ellenségben szövetségest látnak. A mozgó-tőke örömmel látja a parasztszocialistákat, akik az agrárius rendet nyugtalanítják, az agráriusok különböző nemzeti és néppárti köpönyegeken meg sajnálkoznak a gyári munkások sanyaru helyzetén, melynek tengelyét okvetetlenül meg kell kenni ama bizonyos szocialis olajcsöppel. A miniszter meganketezik és reformálja a börzét, az agrár-szocializmusról pedig a volt főispán disszertál és szájkosarat ajánl. Ugyan, hogy érdemelte meg Magyarország ezt a súlyos modern szocialis kavarodást, mikor annyira sem fejlődött még, hogy világosan átértse?

Semper.

Dal a klasszikus Gorgiásról.*

Irta: ÁBRÁNYI EMIL.

*Valamikor, régen . . . valahol Hellászban
Élt egy jó poéta.*

*Hangzott a nevétől valamennyi város,
Minden szigetország: Számosz, Ciprus, Kréta.*

*Gorgiásznak hívták. Szép görög hazáját
Mód nélkül szerette.*

*Verselt róla hévvel s remek énekével
Az egész világon újra nagygyá tette.*

*Hogyha kellett irni Marathon napjára
Ünnepélyes ódát,
Athén ifjusága mindig hozzá fordult
S ő irt évről évre sok hatalmas nótát.*

*Kellett innepelni idegenben élő
Számüzött nagyságot,
Verssel, lángolóval, kormánybukatóval;
Ő irt . . . és dalával a szívekbe vágott.*

*Tapssal üdvözölték, éljennel fogadták;
Hitte is kevélyen,
Hogy szereti lantját az egész görög nép
S ott van ő a nemzet szíve közepében!*

*Egyszer a fiúnak több hatalmas úrral
Egy kis ügye támadt.
Gondolta magában: „Micsoda gyönyör lesz
Táboromban látni szeretett hazámat!”*

*Lám, ebben csalódott, mert fordítva történt:
Mind ellene voltak.
Valamennyi szónok húzta le a sárba,
És az utcán róla gúnyverset daloltak.*

*Küzdött, de magában! Még az ifjuság is
Félre állott tőle;
És a jó barátok kárörömmel mondták:
„Há! Istennek! Ember nem lesz már belőle!”*

*Megdöbbsent először s álmélkodva nézte:
Hogy a kedves, drága,
Hálás Görögország mért örül bajának?
Aztán szörnyű nagy lett a szomorúsága.*

* Felolvasatott a Petőfi-társaság ideai nagygyűlésén.

De a rosszabb része még csak ezulán jött:
Öreg édes atyjái
Rút gyanuba vették, börtönbe vetették,
És bürök-pohárral szépen megittatták.

Ekkor aztán elment egy magányos házba,
Betegen, fonyadtan;
Ott búsongott némán s nem törődött véle
Hogy lantjának húrja sorra mind lepattan.

Ült a tenger partján és egész áldott nap
A tengerre nézett;
A habok szeszélyes játékát csodálta,
S mint villámütött fa, úgy sorvadt, enyészett.

*

Hát egyszer a perzsa csak nyomul előre,
És a rémült Hellász készül nyakra főre.
De nagyon lanyhán megy. Nincs szív a seregben,
Nincs tűz, nincs elszántság görög emberekben.

Tanakodnak: Elvész Görögország népe!
Így nem mehet ádáz ellenség elébe!
Ám valaki most szól: „Ej, mit is vitázunk!
Nincs baj! Hiszen él még a mi Gorgiászunk!

„Gorgiász egy verse hadsereggel ér föl!
Nagy szív, fényes elme!
Hogyha ő megszólal, lobbót vet a kő is,
Mindenütt csodát tesz a haza szerelme!”

„Nincs hozzá hasonló: annyi nemes érzést,
Annyi lángot hintő!
Senki a hazáért többször nem rajongott,
Senki úgy göröghöz nem tud szólni mint ő!”

Hálatelt szemekkel égre néz a szónok:
„Ó milyen nagy áldás
Hogy ilyen költők van!” S a tömeg utánna:
„Menjünk Gorgiászhoz!” zúg ezer kiáltás.

Összegabalyodtak katonák, parasztok,
Magas államrendek,
És a végső szükség rettenetes napján
Lelkesítő versért Gorgiászhoz mentek.

Az pedig csak nézett bágyadt szemmel rájuk,
Mintha álmodozna;
Aztán vitte őket összetört lantjához
S rámutatott némán a hasadt kobozrá.

Most már térdre hulltak: „Ha te nem segíess,
Ó jaj, akkor végünk!
Gorgiász, csak egy dalt! Megverjük a perzsát
Hogyha tüzes ajkkal te dalolsz minékünk!”

Ő pedig magában mind hánytá-vetette:
„Nem jobb volna őket
Házamból kirúgnom?” De csak ott állt szóltan,
S hallgatta sokáig a hízeltkedőket.

Nem tudom, mi tette: végső lobbanása
Nagy, meleg szívének,
Vagy dicsvágy, hiúság? Annyi bizonyos, hogy
Nemsokára kész velt s így hangzott az ének:

„Szólok hozzád görög népem
A szabadság szent nevében!
Akinek van, üljön lóra,
Akinek nincs, gyalog menjen
Nagy, dicső találkozóra,
Mert ütött a döntő óra!

Azt mondják, hogy sokan vannak,
Aki mostan ránk rohannak;
Bárcsak százszor annyi volna:
Még több menne a pokolba!
Tigristől se fél a bátor,
Hát még egy kazal polyvától!

Jöjjön hát a sok gaz vér-eb,
Csak termésünk lesz kövérebb,
Hogyha vérük omlik rája!
Rajta hellen! Egy száz ellen:
Ez a hozzád méltó pálya
Marathonnak unokája!

Legyenek bár vasban állig,
Vágjátok le mind egy szálig!
Minden csapás halált adjon,
Fejedelmük vérbe fagyjon,
Jajjal-bajjal haza futni
Hirmondójuk se maradjon!

Esküszöm az Istenekre,
Rabláncz nem jön a kezemre!
Ha máshol nem: a halálban
Függetlenség, szabadság van!
Inkább százszor halni megyek,
Semhogy élő szolga legyek!”

*

És a gyűlevész nép most szerte rohan
 Kiabálva, dühöngve, mámorosan;
 És ajkról ajakra száll a csata-dal . . .
 Ez a vers . . . igen, ez bizonyos diadal!

A poeta pedig komoran, betegesen,
 Szégyennel az arczán, házába megyen,
 Halálos undor suhan át a szívéen,
 És szól: „Milyen alias, nyomorult vagyok én!”

Öt napba se telt s végig dörög
 Hellászon a hír: Győzött a görög!
 Hej, martalék is kocsiszámra van ám,
 Osztozni lehet most perzsák aranyán!

Halmazban a gyémánt, a rubin, az agát!
 S a mikor mindenki ellátta magát,
 A költő szintén eszükbe jut:
 Visznek neki pompás babérkoszorút!

*

Diszes új küldöttség tart a keskeny úton
 Tengerparti házhoz;
 Zajos énekszóval, nagy processzióval
 Megy a győztes nemzet híres Gorgiászhoz.

De mikor belépnek, odafigy a lábuk
 Ajtó küszöbére:
 Ül halálsápadtan karszékén a költő,
 Lassú csepegéssel hulldogál a vére.

Gúnymosoly a száján, fent tőr a szívében,
 Elaludt örökre!
 A halott lábánál egy kis vézna állat
 Panaszát vinyogja halkán nyöszörögve.

Asztalán egy írás. Vedd, ünnepi szónok,
 Olvasd hevenyében.
 Az van írva benne: „Nem kell a jutalmad,
 Elmegyek előle háládatos népem!”

„Nehogy újra dalt kérj s újra elkövessem
 Azt a hitványságot:
 Ím, meghaltam inkább! . . . És most kettőt kérek,
 Teljesítsd ó Hellász, hogyha jónak látod!”

„Fa tövében áss el. Vidd a testemet hát
 A legelső fáig.
 Aztán ápd hiven a beteg kutyámat,
 Aki hű volt hozzám életem fogytáig!”

SAISON.

Levél — fontos dolgokról.

Kedves Kiss, hát már megint veszekedésük van, egyáltalában nem tudnak e nélkül megenni? Ugyan, az isten áldja meg, mit akarnak már meg a középiskolai tanár uraktól? Látszik, hogy maguk nagyrészt agglegények (pfuj!) — lássák, én sohasem írnék rosszat a tanár urakról, mert van egy kis fiam, aki épp az idén lett gimnazista, s nem akarom, hogy bizonyítványkapáskor választania kelljen a hozzám való szeretet s a fensőbb hatalmak iránt való tisztelet között. Cherchez la femme — maguk biztosan már megint féltékenykednek, mert tudják, hogy mi tiszteljük a tanárokat, mivelhogy ők a mi első szerelmeink. A hitoktató lelkész urról maguknak istenteleneknek nem is beszélek — de mit tudják maguk, micsoda érzés fogja el a leány szívét, mikor a vegytan-tanárral együtt tart egy lavórt, és azt úgy hívják, hogy *éleny*! Egy kicsit dohányszagu volt, de én imádtam őt s mikor ott álltam mellette, olyan közel, ah, olyan közel . . . elfelejtettem mind a hatvankét elemet (mért kell azt egy l-lel írni?), mind a hatvankét elemet s az ő hatgyerekét, csak azt tudtam, hogy nélküle nem élhetek és beleöntöttem az egész lavórt a manzsettájába, s azt úgy hitták, hogy *közeny*! S ó istenem, az egészségtan-tanár, micsoda szép fiatal doktorka volt az! Mindnyájan szerelmesek voltunk bele, de ő mindig csak a tekintélyét akarta fönn tartani, és majd megfőtt zavarodottságában, mikor a czeruzáját elejtette, s az egész osztály odarohant, hogy fölemelje neki. S a czeruza nem került meg, noha annyian kerestük, de ha én majd meghalok, s a kis unokáim átkutatják a nagymamájuk fiókjait, találnak az egyikben egy helyesen és finoman meghegyezett fél czeruzát, *Hardtmuth kettes, fein und weich*, s mikor majd fölírják vele a ruhát, nem tudják, hogy ez volt a nagymama regénye. Kedves barátom, emelje meg a kalapját ennyi romantika előtt!

Á propos kalapemelés — kedvesem, maguk már nem haladnak a korral, s a legérdekesebb dolgok mellett bekötött szemmel száguldanak el. Ha így folytatják, s a legfontosabb kérdésekről elhallgatják az ítéletüket, lassankint senki sem lesz kíváncsi a véleményükre. A múlt héten egész Európát, különösen az osztrák-magyar monarchiát, a köszönés kérdése foglalkoztatta, maguk meg már megint politizáltak. Kinek kell a politika? Nekem nem, azt tudom. Lássá, ezalatt a napilapok elkapták maguk elől ezt a témát is, és most bottal üthetik a nyomát. Mégis, azt tartom, sehöl sem fogták meg a dolgot a helyes oldalán. Mert úgy, ahogy a kereskedelmi bankban megparancsolták (ezt se hittem volna arról az elegáns és udvarias Lánczy Leórról), hogy a kisasszonyok azért köszönjenek előre az igazgató uraknak, mert ők, mármint a kisasszonyok, alkalmazottak — így a dolog szomorú, fájdalmas, borzasztó, irtóztató, kétségbeejtő, megalázó, rettenetes, példátlan, vérlázító és elviselhetetlen. De mért nem fordítanak rajta egyet, s mért nem indítanak moz-

galmat általában, hogy a nők előre köszönjenek a férfiaknak? Mert evvel eddig csak némely nők tüntették ki az urakat, s azok is inkább az esteli órákban. Holott a külföldön, különösen az angol-szász népeknél, tulnyomóan ez a divat járja, és nagyon helyesen. Mert a köszönés körül való bonyodalmak mind bizonyos esetleges sértésekben vagy sértődésekben állanak — már pedig a maguk mai rabszolgatartó-morálja s a mi mai rabszolgahelyzetünk szerint a nő nem sérthet meg senkit s a nőt nem sértheti meg senki. Tehát ha a nő köszön s a férfit nem köszön vissza, ezzel nem a nőt sérti, hanem önnönmagát kvalifikálja rüpknek; viszont ha a nő nem köszön egy ismerős urnak, erre nézve az nem sértés, s nem jelent többet, mint hogy: nem emlékszem rád, ami elvégre nem baj, mert a férfit, akinek társadalmi életét nem meríti ki az ő társaságbeli élete, nem bánthatja oly nagyon, mint a nőt, akinek abban áll az egész élete, hogy a férfiak emlékezzenek rá. Ez a mód, hogy a nők köszönjenek előre, az egyetlen emberi, mert megadja végre a nőnek azt az emberi szabadságot, hogy ne csak járjon, hanem lásson, s ne csak lásson, hanem nézzen is, és ne kelljen, mint most, komfortáblis módjára (pardon, hölgyeim) kétfelül ellenzővel mereven maga elé tekintve végigsietnie az utcán. Viszont a férfiakat is fölödné az alól a hordári föladat alól, hogy sorra emlékezzenek és sorra köszönjenek mind a kilencz millió hölgyre, akivel valaha életükben egy tóurt tánczoltak.

A multkor, ha jól emlékszem Gráciban, alakult egy egyet, melynek a tagjai nem köszönnek a kalapjukkal — s ez hasonlít Grácchoz. Azaz, hogy alapjában igazuk van, mert tulajdonképpen nevetséges dolog, hogy valaki az utcán lekapja egy ruhadarabját, s pláne hóban, fagyban, szélben s elsőben egyenesen kihíja maga ellen a náthát. Az is igaz, hogy mint minden udvariassági formula, ez is a legsötétebb rabszolgaság maradványa, még akkorról, mikor a jobbágnak térdenállva s mezitelen fővel kellett üdvözölnie az elhaladó váurát. Mondom, ez mind igaz, de a kalapemelés sokkal szebb dolog, s annyi eleganciát, kedvességet s udvariasságot lehet bele vegyíteni, amennyiről én nehezen mondanék le, s nehezen mondanánk le róla mi asszonyok. De hogy egymás előtt mért kellessék magukat, azt igazán nem tudom, s hogy férfi férfi előtt, s különösen barát barát előtt mért kapja le a kalapját, azt sehogysem értem. Ilyen tulságosan azt hiszem csak minálunk udvariasak az emberek; Angliában, ahol pedig eléggé tisztelik a rangot s a formákat, barátok s egy társaságokból valók kezük intésével köszöntik egymást. Ezt jó volna maguknak is meghonosítaniok — de persze, ehhez kéne valaki, aki megkezdje. Valami befolyásos arisztokrata, akinek nagy nyilvánosság előtt hizelegnek az emberek, bizalmas körben gunyolódhatnak rajta, titokban irigylük s általában utánozzák. És ha én velszi herczeg volnék, mindenek előtt eldobnám örökre a világ legnevetségesebb és legkényelmetlenebb ruhadarabját: a kemény gallért. Ránk is egypárszor, egy-egy hónapra, ránk kényszerítette a divat; mondhatom, bámultam, hogy bírják ki maguk állandóan ezt a rabságot.

Viszont átvinném maguktól a kamásli-viseletet, amely különben rajtam kívül nagyon kevés asszonynak tetszik, de nekem nagyon, azon a pár asszonyon is, akin a minap a jégén láttam.

Ah, a jég — nincs, nincs, nincs. Ha csak a jó isten meg nem könyörül rajtunk, különösen énrajtam, akinek ez az egyetlen szórakozásom, mert az idén nem járok sehová s nem fogadok senkit — hogy miért, az az én titkom. Pedig sok szép kis pletykától esnek el így maguk is, magam is, s a multkor egy este szinte elfacsarodott a szívem, mikor a Gizella-téren egy egész jour szállt be a földalattiba. Igen, kedvesem, tárczát irathatna róluk ilyen czimen: *Jour a föld alatt*. Voltaképp csak a hölgyek szálltak be, akik ott folytatták az elme-futtatást, ahol oda-fönn elhagyták — meg egy, egyetlen egy szál fiatal ember. Nem kellett hozzá nagy éleslátás, hogy kitaláljam, melyik mama lányába szerelmes, s mulattam rajta, mikor a váczi-körutnál nem mert velük együtt kiszállni, mert félt, hogy összepletykálják őket. Ott maradt hát vérző szívvel, és sorra udvarolt a mamáknak, mert nagyon fiatal volt s a lányoknak nem mert. A mamák hálásan fogtak vele kezét, mikor állomásról állomásra elhagyták — s mikor én is kiszálltam, a Bajza utcánál, magára maradt egy süket asszonysággal s egy örökké náthás kisasszonynyal, akik lázas izgatottsággal fogadták a kedvességét.

Most kereshetném, de lusta vagyok keresni az átmenetet egy utolsó megjegyzésemre, amivel magukat férfiakat akarom porig alázni. A Muravjev arczképét láttam tegnap az Illustrationban, az új orosz külügyminiszterét, akiről az ujságok annyit irnak, s akinél mopszlibb ábrázatot keveset láttam. Minden, amit az ujságok mondani tudnak róla, annyi, hogy borzasztó elegáns ember, mindig monoklival jár, a francziákat ő imádja, őtet meg az özvegy czárné. Ez minden kvalifikációja annak az embernek, akitől most a világ sorsa függ. Nem szégyellük magukat? S még maguk mernek beszélni, hogy az asszonyok csak a külsőségekre adnak, a jó modorra és a jó kabátra? Hát maguk? A diplomatától nem azt követelik-e meg első sorban, hogy tapintatos legyen, udvarias, sima, jómodoru és mindenekfölött elegáns? A genie csak aztán következik, s azt hiszik, mi bánjuk, hogy egy szép és elegáns ember még azonfölül Bismarck is? Mert Bismarck nagyon elegáns ember ám; én Bécsben láttam egy pár év előtt, és soha még olyan keskeny kezét s olyan uri mozdulatokat nem láttam. Maguk csak hallgassanak, mikor saját maguk adták a világtörténelmet a *gigerlik* kezébe. S maguk nem éppoly szerelmesek abba a gróf Goluchowskiba, mint a bukaresti asszonyok voltak? Tudja, mi az ő czime Bécsben? *Minister des angenehmen Ausseren*. A felesége Bonaparte-vér, és lássa, mióta ő a külügyminiszter, hány ujságczikk érkezett már arról a *Schwenkungról*, amelyikkel a monarkia mintha egyet fordult volna, a némettől *el*, a francziához *-hoz*. Lássa, ilyen hatalmasak vagyunk mi. Hajoljon meg hát néma hódolattal előttem is, aki maradok a maga hatalmas de jóakaró pártfőgoja

Emma.

Februári est.

— Longfellow. —

Szárnyán a csendnek

Az est közelget,

Kihalt a folyám,

Fagyva a lép.

Nyugvón a nap, még

Bíbor sugárt vét,

Lángja a felhőn

Piroslik át.

Hó hull a tájra,

Mezőre, fára

Csillogó leple

Mindent befed.

Lenn sötét árnyak

Hallgatva járnak,

Zordonan lépked

A gyászmenet.

Szól a harangszó,

Messzire hangzó,

Összeszorítja

Szívem e hang.

A lelkem fáradt,

Elfog a bánat,

Csak cseng, csak bong,

A lélekharang

Madarasi Beck Ilonka.

A medve.

Irta: BRET HARTE.

(Vége.)

De jól van ez is. Valaki ott fenn meg fogja látni vagy hallani. Az a nyerítés egészen emberi s igazán ijedelmes hang volt — és ők le fognak sietni, hogy megnézzék, mi történt. Ő tőle csak nem várhatni, hogy leszálljon a hóba és gondoza a lovakat. De akármit legyen is, ő bizony nem száll le! Sokkal nagyobb biztosságban van ő itt a kocsiban; mert hátha patkányoktól vagy egerektől ijedtek meg a lovak... Szent isten!

Miss Amy még egyre kíváncsi álmélkodással nézette a lovak folytonos ijedelmét, midőn egyszerre azt érezte, hogy a kocsit félig tolja, félig emeli valami hátulról. Olyan lassu, de határozott mozgás volt az, hogy azt hitte, az emberek közül jött már vissza valaki a talpfákkal. Átmászott a hátsó üléshez, kikapcsolta a bőr-függönyt, fölemelte, de nem látott semmit. Ennélfogva tehát asszonyi gyors felfogással azt mondta:

— Nagyon jól látom önt, Mr. Waterhouse. Ne boldogozzék!

De abban a pillanatban újabb lökés érte a kocsit és alóla fölemelkedett valami, a mi az első pillanatban pusztán hőtömegnek látszott, de a mint lerázta magáról a havat, hatalmas medvefejnek és testnek bizonyult!

De Miss Amy még akkor sem ijedt meg egészen, mert az elibe tolult fejnek mintha valami jámbor kifejezése lett volna; az apró szemek inkább gyermekes kíváncsiságtól csillogtak, semmint vak dühtől s a hátulsó lábaira állott maczkó egész magatartása inkább czirkuszszerű és mulatságos volt, semmint veszedelmet sejtető. Miss Amy még képes is volt rászólni bizonyos méltósággal:

— Eredj innen — mars!

S példás határozottsággal fenyegette meg az elemózsiás tarsolyfál. Erre azonban a medve rátette féltalpatát a hátsó ülésre, hogy mintegy megtámaszkodjék — a minék az a váratlan eredménye lett, hogy a kocsi féloldala lesüppedt — azután pedig felnyitotta a száját, mintegy néma feleletre. De vörös nyelve, csillogó foga és mindenekfölött forró, ragadozó szagu lehellete sikoltozást csalt a Miss Amy ajkára. Ez már igazi és valóságos volt; a lovak nyertettek hozzá, s hármójok hangja egybeolvadt.

A medve tétozott egy pillanatig, azután meglátva az elülső ülésen a mézes tégelyt, amely az ijedt leány visszahuzódása következtében látható lett: lassan előrenyújtotta a másik talpatát, hogy megfogja.

Ez az egyszerű mozdulat azonban egyszerre feltolta az ülést, tizenkét lábnyira röpitette föl a levegőbe a mézes tégelyt, Miss Amyt pedig ledobta a két ülés közé a térdére.

Ez a kettős, lelki és testi rázkódás több volt, mint a mit elbirhatott; azonnal és komolyan elájult s az utolsó, a mit az érzékeivel még felfoghatott, egy golyó sivitása s egy fegyver dördülése volt.

Lobogó cser-tűznek a világossága mellett ébredt föl s az a világosság ott játszadozott a tetőzetnek cserrel kitöltött gerendáin s az aprított cserrel felszórt padozaton. Sőt erős volt a gyanuja, hogy a vastag puha medvebőr alatt, a melyen fekszik, szintén cserből van a derékalj. Kéjes melegség érzete járta át s valami különös erdei illata a szabadságnak, és úgy érezte magát, mintha az otthon biztos oltalmában lenne.

S amint körülnézett, csakugyan ott ült mellette az édes atyja.

Az aztán rövidesen megmagyarázta neki a helyzetet. Legelőször is a megijedt lovak nyertése és kapálózása vonta magára a figyelmüket. Ezt tisztán láthatták, jóllehet egyebet nem is látták. De Tenbrook ur...

— Kicsoda ur? — kérdezte Amy, a gerendákra bámulva.

— Ennek a kunyhónak a gazdája, az, aki segítségünkre jött volt — felkapta a puskáját s ránk szólva, hogy kövessük, villámsebességgel rohant lefelé az ösvényen. Eleinte csak vakon követtük, semmiről sem tudva, mert csupán a kapálózó lovakat láthattuk, azok pedig egyedül voltak, meg a kocsit, amelyből te, amint láttuk, ki sem mozdultál. Csak azután vettük észre, édes gyermekem, a te veszedelmedet. Képzelheted, mit éreztünk, mikor az az iszonytató vadállat egyszerre csak föltámaszkodott a hóban s megtámadta a kocsit. Rákiáltottunk Tenbrookra, hogy lőjjön. De ő, valami érthetetlen okból, nem lőtt, ámbár folyvást a legnagyobb gyorsasággal futott előre. Azután hallottuk a visitásokat...

— Én nem visitottam, papa. A lovak...

— Gyermekem, megismertem a hangodat.

— Oh, az csak gyöngye sikoltás volt — az is csak azért, mert lebuktam az ülésről.

A Miss Amy piros orcája hamarosan visszanyerte a színét.

— Ekkor aztán a sikoltásodra Mr. Tenbrook elsütötte a fegyverét. Bámulatos lövés volt az olyan messziről — mindenki azt mondja. Menten megölte a medvét, jöllehet Tenbrook azt mondja, hogy nem úgy volt szánva. Azt kell hinnem, hogy elevenen akarta elfogni azt a vadállatot. Furcsa emberek ezek a vadászok. Azután mivel-hogy eszméletlen voltál, hát felhozott ide.

— Ki hozott fel?

— Tenbrook. Olyan erős, mint a ló. A vállára került, akár egy tollas párnát.

— Oh!

— És aztán, minthogy a kocsi ugyis némi javításra szorult, mert a medve kárt tett benne, elhatároztuk, hogy nem sietünk vele, hadd piheness te itt egy darabig.

— És hol van... hol vannak a többiek?

— Ott lenn dolgoznak a kocsin. Én elhatároztam, hogy melletted maradok, ámbár itt semmi baj sem érhet.

— Ugy hiszem...köszönetet kell mondanom ennek az embernek, ugy-e papa?

— Mindenesetre, ámbár én már megtettem. De nagyon kurtán felelt. Ezeknek a félvad embereknek olyan furcsa fogalmaik vannak. Azt mondja, hogy az az állat sohasem támadott volna meg téged, ha meg nem érezte volna a méz szagát. No ez képtelenség.

— Hát az én hibám az egész?

— Bolondság! Hogyan tudhattad volna?...

— És én okoztam ezt az egész zűrzavart. Miattam ijedtek meg a lovak. Miattam tört össze a kocsi. Miattam kellett leszaladnia ennek az embernek s azután felhoznia engem ide, holott nem is akart.

— Édes gyermekem! Ugyan legyen eszed! De Amy! ...No már...

Mert az esze nélkül való leány két nagy könnyecpet törölt ki bájoskék szemeiből. Azután baljóslatu hallgatagságba merült.

— Próbálj meg aludni, édesem. Az idegeidet nagyon megrázta ez a dolog, csillapitgatta az apa.

Amy tovább hallgatott, de nem aludt el.

— Kávét érzek.

— Igaz, szívem.

— Kávéztatok, papa?

— Ugy hiszem, igen, mondá mentegetődző hangon a bűnös, noha maga sem tudta, miért érzi magát bűnösnek.

— Mielőtt engem ide felhoztak? mialatt a medve meg akart enni?

— Nem. Azután.

— Rettenetes rossz ize van a számnak. A méz az oka. Sohasem eszem többé mézet. Soha!

— Talán a pálinka az oka.

— Micsoda?

— A pálinka. Nagyon gyöngé és fagyos voltál, lelke. Hát beadtunk egy keveset.

— Abból a...a...fekete...üvegéből?

— Abból.

Ismét csend.

— Innám egy kis kávét. Nem hiszem, hogy ő sajnálná tőlem, ha már megmentette az életemet.

— Ugy hiszem, maradt egy kevés.

Az apa fölállott, tett, vett, s csakhamar előhozott cizin-csészében egy kis fekete kávét. A Miss Amy gyors javulása vagy talán éppen a gyöngesége hozta magával, hogy semmi megjegyzést sem tett erre az edényre. Néhány pillanatig mozdulatlanul feküdt, kíváncsian tekintgetve szét a kunyhóban; tisztában volt vele, hogy nappal szegényebb külsejű biz ez; de a tűz fénye szinte csodálatosan pazar színeket csalt ki a cser-padozatból és tetőzetből. Aztán meg nem is érzett itt az a szegény-szag,

a mitől ő félt, hanem ellenkezőleg, az erdei fűszeres illat uralkodott mindenben.

Miss Amy feltámaszkodott a könyökére. Ezt látva, az atyja így szólt hozzá:

— Talán ha felülnél, édesem, egy pár percze, elég erősnek éreznéd most már magadat ahhoz, hogy lejőjj velem a kocsizhoz. Sok időt takarítanánk meg ezzel.

Amy rögtön lefeküdt újra.

— Nem értem, hogy mit gondolsz te, papa. Ezután a rázkódás után még megállni is alig tudnék a lábamon, nem hogy járni bírnék. De természetesen, ha te meg Mr. Waterhouse kétfelől támogatnátok, talán eltudnék vándorogni egy-egy pár lépésnyire.

— Badarság, Amy. Majd levisz ez a Tenbrook, épp úgy, amint felhozott. Csak azt gondoltam...De lépéseket hallok. Jönnek már...Nem; csak ő maga.

Kivülről zörgés hallatszott a bozótból, azután egy pillanatra elsötétült a kunyhó nyitott ajtaja. A szűk hegyalakó alakjának az árnyéka volt az. De Jack Tenbrook meg sem kísérelte, hogy belépjen; csakugy kívülről szólt be, jelentvén, hogy készen van minden s hogy a másik két ember most fogja be a lovakat.

Azután visszahúzódott a sötétségbe.

— Papa, szólalt meg Amy hirtelen, ijedt hangon. Elvesztettem a karpereczemet.

— Nem ejtetted el itt valahol a fekvéseden?

— Nem. Ott van a kocsi fenekén. Most jut eszembe, hogy lecsuszott a kezemről, mikor elbuktam! És most rátaposnak, összezúzzák! Nem szaladhatnak le előre és szólnál nekik, papa édes? Mr. Tenbrooknak ugyis *olyan* lassan kell majd énvelem mennie!

Feltűnő fürgeséggel fordult ki az ágyból, rázta magát és a ruháját pillanat alatt kecsesre s ráerősítette szétbomlott hajára a bársony kucsmát. Azután szaporán szólt:

— Szaladj, papa édes, hamar! s kimenet szólj neki, hogy készen vagyok.

Az engedelmes szüle erre a parancsolatra nyomban eltűnt a sötétben. Vele együtt eltűnt a Miss Amy különös fürgesége is. Szépen lassan visszaült az ágy szélére s amint bizonyos meghatározhatatlan bágyadsággal támaszkodott az oszlophoz, épp olyan megható volt, mint kecses.

Női olvasóimnak sükségtelen mondanom, hogy mindebben nem volt semmi képmutatás, semmi kacérság, semmi tüntetés és hogy Miss Amy teljesen őszinte és jóhiszemű volt. De a férfi-olvasó talán szives tudomásul fogja venni azt az egyszerű tényt, hogy Miss Amyt szörnyen bántotta a lelkiismeret azért, hogy oly szeszélyesen és kevélyen visszautasította volt a Tenbrook felajánlott szolgálatát. Sőt mi több, azt is érezte, hogy az életét is veszélyeztette az eszelősségnek abban a pillanatában s hogy ez az ember — ez a hős — volt a megszabadítója. Mert *hős* ő, ha nem felel is meg teljesen az ő ideáljának; csak ő nem viselte magát úgy, mint *hősnő*. Lehet, hogy Miss Amynek kevésbé esett volna ez rosszul, ha Tenbrook hasonlatosabb lett volna ahhoz, amit ő kívánt. A szerelem nem igen foglalkozik az erkölcsi etikával. Így tehát Miss Amy Forrester, a ki jó leány volt s nem volt éppen szerelmes ebbe az emberbe, olyan őszinte, gyöngéd érzést táplált iránta, a melynek tanusításától a pusztán csak regényes vonzalom visszariadt volna. Ugy hogy midőn Tenbrook egy pillanattal utóbb belépett a kunyhóba, Amyt sápadtabbnak és melázóbbnak, de a véleménye szerint sokkal szebbnek találta, mint előbb, amint a leány a legőszintébb jóindulatot kifejező szemmel nézett föl reá.

De azért Tenbrook csak az ajtó közelében maradt, mintha talán tolakodásnak venné a belépését s az arca méla levertséget fejezett ki. Miss Amy úgy vélte, hogy ez talán hosszú hajának s egyáltalában egész bárdolatlan

mivoltának a kifolyása; és ez csak arra készítette, hogy annál inkább méltányolja egyéb tulajdonait.

— Attól félek, kezdé bájos zavarodottsággal — hogy nem érve be azzal a szivességgel, hogy engem ide felhozott, újra terhére kell lennem ezzel az én rettenetes gyöngeséggemmel és meg kell kérnem, hogy vigyen le is. De mindez olyan csekélységnek tetszik ahhoz képest, a mit értem tett, és a miért soha, *soha* sem lehetek elég hálás!

S összekulcsolva két kis kezét — közéjük fogva a keztyűjét — épp oly bájosan tehetetlen, mint mesterkéletlen mozdulattal bocsátotta az ölébe.

— Alig tettem én valamit, viszozá Tenbrook, félretekintve a tűz felé, — és... az édes atyja ugyanis megköszönte már.

— Megmentette az életemet.

— Nem, nem! sietett válaszolni Tenbrook. — De-hogy! Nem is forgott ön veszedelemben — legfőleg az én puskám miatt, ha rosszul czéloztam volna.

— Értem, mondá Amy élénken, összerezzenve arra a gondolatra, hogy mégis csak hősnő volt ő bizonyos értelemben, — csodálatos lövés is volt az, mert ön olyan nagyon vigyázott, hogy engem ne találjon.

— Kérem, hagyjuk ezt, mondá Tenbrook, félig az esetlenség, félig a bosszankodás mozdulatával. — Bajos állapot volt, de most már elmúlt.

Megállott és szórakozottan veregette össze vörös kezét, mintha melengetni akarná. Amy láthatta, hogy épp az imént mosta meg a kezét s az a fényes gyűrű szemeszűrőbb volt, mint valaha. De ez a gondolat sugallatot serkentett benne.

— De legalább meg fogja engedni, hogy kezet szorítsak önnel, mondá gyermekes nyíltsággal nyujtva oda mind a két kezét.

— Megálljon, kérem, Miss Forrester, szólott Tenbrook hirtelen kétségbeeséssel. — Ez már mégsem járja! Nem tehetem, hogy így ámitsam önt és nem engedhetem, hogy nekem itt hálálkodjék! Ön semmi veszedelemben sem forgott — egyetlen pillanatig sem. Az a medve csak amolyan félvad jószág volt, amelyet jóformán én neveltem! Szeliden szedegette a kezemből a cukrot minden este itt a kunyhóm előtt s csakugy elvenné most az ön kezéből, ha még élne. Itt hált minden éjszaka a bozótban, alig harmincz ölnyre a kunyhómtól. Olyan nap még nem viradt fel — máig, (mondá sietve, hogy elleplezze haragjának hirtelen megbicsaklását) hogy végig ne dörgölődött volna a kunyhóm falán, mintha csak fel akarna ébreszteni és rám köszönteni a jó reggelt, mielőtt elbarangolna a sűrűbe. Nincs ember az egész hegyvidéken, a ki ne ismerte volna! nincs ember az egész hegyvidéken, a ki valaha czélba vette volna vagy fegyvert sütött volna rá mostanig. Sohasem volt más ellensége, mint a méhek; nem is tudta soha, hogy a lovak meg a marhák mért félnek tőle. Nem valami tetszetős jószág volt, fogja ön mondani, Miss Forrester, nem igen volt egy urihölgy szeme elé való? de mi itt az erdőkben ott vesszük a barátainkat, a hol találjuk őket. Ön nem tehet róla, kisasszony, hogy ezt nem tudta; nem tehet róla, hogy így történt a dolog; de ha ott vagyunk, hogy még meg is köszöni, akkor... hát ez bizony, nem tehetek róla, egy kicsit mégis sok.

Megállott — épp oly hirtelen és kényszeredetten, mint a hogy belekezdett volt — és merően bámult a tűzbe.

Szánalom és szégyen érzete lepte meg a leányt és elpirította az arcát. De csakhamar feiváltotta ezt is az önvédelem és dacz asszonyi ösztöne. Az igazi hős — már mint a gentleman — megkímélte volna őt mindezeknek a megtudásától, okoskodék magában keserűen.

— De, mondá összevont szemöldökkel, — ha tudta, hogy olyan kedves és jámbor állat, akkor miért lőtt rá?

— Azért, viszonzá Tenbrook, csaknem hevesen fordulva feléje, — mert ön sikoltott s mert erről megtudtam, hogy megijesztette önt!

A leány hátrahökken s ő hirtelen elhallgatott, de mozdulatának a heveségétől egy könnycsepp kihullott fekete szeméből és melegen esett a leány kezefejére, mintegy lemosva ezzel a sérelmet.

— Hallgasson meg, folytatá Tenbrook sietve, mintegy leplezni akarva pillanatnyi férfiatlanságát. — Tudtam, hogy a medve ma este nem került haza s mikor meghallottam a lovak toporzékolását, mindjárt gondoltam, hogy mi van a dologban. Tudtam, hogy önt baj nem érheti, mert a lovak ki voltak fogva s messze voltak a kocsitól. Rohanvást futottam le a hegyoldalon, messzire elhagyva a többieket s úgy számítva, hogy előbb legyek ott, mint a medve; ők úgy se értettek volna meg; sokkal messzebb voltam még, semhogy lekiálthattam volna a medvére, mikor előbukkant, de meg reméltem is, hogy ön ugyse fogja meglátni. Még mikor a kocsinak fordult is, tudtam, hogy nem ön miatt igyekszik oda, hanem más valami végett és reméltem is, kisasszony, hogy mivel ön világosabb eszű, mint a többiek, azonnal észre fogja ezt venni maga is. Azok az emberek pedig ezalatt folyvást kiabáltak, hogy lőjtek — mintha én nem tudtam volna magamtól, hogy mi a dolgom. Fele utján voltam már lefelé, a mikor ön sikoltani kezdett! Erre aztán megfellekedtem mindenről — mindenről, csak arról az egyről nem, hogy úgy álljak, hogy önt ne találhassam — és lőttem. Ugy fel voltam indulva, hogy erővel azt akartam hinni, hogy az az állat megveszett és meg akarta önt támadni. Csak mikor leértem, láttam meg mellette a mézes tégelyt! ... No de — az most már elmúlt! Nem is emlitettem volna mindezt egy szóval se, de nem viselhettem el, hogy öntől köszönetet fogadjak el ezért s ön még azt higgye, hogy neveletlen vagyok, ha azt nem mondom rá, hogy: szívesen.

Tenbrook ismét elhallgatott, odament a tűzhöz s a kandallóhoz támaszkodott, azzal a gyenge ürügygel, hogy a pislogó üszköket a csizmájával lobogásra szítsa — a minek azonban csak az a hatása lett, hogy annál jobban látszott a szeme csillogása, mikor visszafordult a leány felé.

— Nos, de — szólott erőltetett nevetéssel — az most már elmúlt s tul vagyunk rajta. És most, kisasszony, ha készen van és szíves lesz úgy elhelyezkedni, ahogy önnek legjobban esik, hát leviszem.

S izmos termetét meghajtva, féltérde bocsátkozott Miss Amy előtt, széttárva karjait.

Higgadt vérrel, öntudatlan állapotban és mintegy gyakorlati kényszerűségből vitetni fel magunkat egy szálas, hatalmas, csillogó szemű férfival — egészen más, mint lefelé vitetni magunkat ugyanezzel az emberrel, aki könnyezett az imént s érezzük, hogy magunk is mindjárt sirva fakadunk és a könyeink egybe fognak vegyülni az ő könyeivel. Miss Amy Forrester tehát így szólt:

— Oh várjon, kérem, egy kicsit. Üljön le még egy pillanatra... Oh, Mr. Tenbrook, én olyan nagyon, nagyon sajnálom...

És eltakarva kezével a szemét, sirva fakadt.

— Oh kisasszony, az istenért, ne, ne sirjon, szólott Jack, ijedt tekintettel ülve le a hálópad szélére: — Kérem, ne tegye ezt. Nem vagyok rá méltó. Bárgyu voltam, hogy csak egy szót is szóljam.

— Nem, nem! ön olyan nemeslelkű, olyan megbocsátó! zokogott Miss Amy — és énmiattam ölte meg az egyetlen jószágot, a melyet kedvelt s amely a saját tulajdona volt.

— Nem, kisasszony, nem a saját tulajdonom volt, s ez is baj. Mert csak rá bízta a gondviseletemre egy barátnőm, akinek ez volt a legkedveltebb pajtása.

— Barátnője? kérdezte Miss Anny, hirtelen fölvetve a fejét.

— Igen, felelt rá sietve Jack, félreértve a kérdést — ezt szerette legjobban, meg egy szegény beteg, halálkó embert, akiért élt-halt. Ő adta ezt a gyűrűt is, hogy folyvást emlékeztessen arra, a mit rám bízott. De most — tévé hozzá, borusan nézve a gyűrűre — már semmi haszna. Bizvást lehuzhatom az ujjamról.

Amy most angyali egyszerűséggel nézegette az otromba holmit.

— En mindenestre úgy tennék, mondá véghetetlen nyájassággal. — A gyűrű önt most már csak a vesztésre emlékeztetné. De — tette most hozzá s kék szemével esedezően nézett rá — ha el tudna tőle válni s nekem adná, az szép emlék és jele lenne annak, hogy ... megbocsátott.

Jack odaadta a gyűrűt.

— És most, — mondá — engedje meg, hogy levigye.

— Talán, mondá Anny habozva — talán megkísérlehetném, hogy ... gyalog menjek ...

És fölállott.

— Akkor hát nyilván nem bocsátott meg nekem, mondá Jack szomorúan.

— De nekem nincs jogom ahhoz, hogy fárasztam ...

Ah, Miss Annynak nem volt ideje befejezni ezt az udvarias szabadkozását, mert a következő pillanatban már a levegőbe volt emelve, közelről érezte a tetőzet csereszagát s eltűnt szeme előtt a kandalló tüze. Tehetetlenül feküdt hát bele az erős karokba s így indultak neki az éji homálynak.

— Seholy sem találom a karperecedet, Amy, szólt az apa, mikor leérték a kocsihoz.

— A kunyhóban volt, a földön, viszonzá Amy egykedvűen. — E miatt maradtunk oda olyan sokáig.

— — — — —

A tollam tévovázva akad meg ez igaz történet két különböző záradéka között. De mivel az eredményre nézve — ha értelemre és magyarázatra nézve nem is — mind a kettő megegyezik, ám álljon itt mind a kettő.

Az elsőseget természetesen annak adom, amely magának a bájos hősnőnek az ajkáról ered:

— Oh, a medve-história? ... Igazán nem emlékszem már rá, hogy a Johnnal való jegyváltásom előtt vagy után történt-e! Csak azt tudom, hogy már ismeretségben voltunk. Apa a kormányzó palotában mutatta be nekem Sacramentóban ... Lássam csak, mikor is? ... Igen, 56-nak a telén. Nagyon mulatságos kis kaland volt az. Mindig is azzal vádoltam John azóta, hogy szándékosan tanította be a medvét, hogy rátámadjon a kocsiakra s ő aztán hősi megmentő lehessen! ... Oh, jól tudom, hogy száz meg száz furcsa história kering Johnról: hogy egyedül élt egy kunyhóban, mint valami vadember, s több efféle, meg hogy jó barátja volt valami kétes hírű hölgynek, a kít a köznép legendás alakká tett, valami Miggles vagy Wiggles kisasszonynak. De tekintsen, kérem, Johnra ... Amott állni ... Hihető-e mindez róla? ...

A hallgató, a ki erre átpillantott, egy igen csinos, borotvált arcú, kifogástalan öltözékű uri emberre, természetesen hihetetlennek találta a képtelen mende-mondát.

Egyszerűen ideiktatom hát Joshua Dixleynek, a Long-dividei Egyesített Bányák főfelügyelőjének a véleményét, minden magyarázat nélkül:

— Én sohasem igen adtam hitelt annak a medve-históriának, már minthogy az vette volna meg az öreg Forester leányának a szívét. Az öreg Foresternek tudomása volt egy s más dologról s mikor itt járt a hegyek közt a bányák egyesítése s a részvénytársaság megalapítása végett, azt tapasztalta, hogy az egyes csoportok Jack Tenbrookra vetettek szemet. Megismerkedett hát vele s úgy mutatta be a leányának. Tetszik tudni, Jack, akármiyen eszes legény volt is, csöppet sem volt uri társaságba való; így gondolták ki aztán azt a mesét, hogy elfogadhatóvá tegyék, miért szeretett bele a leány olyan hirtelen. De úgy látszik, elég jól megvannak egymással és hát ... mit csináljon az ember?

Ám feleljen erre a filozóf kérdésre az olvasó maga.

Krónika II.

Tudományos színház.

— jan. 28.

Eötvös Károly a megmondhatója: tudta-e Deák Ferencz, miért és hogyan fröcscsen a szódavíz a pohárba, mikor az ember megnyomja a szifon nyitóját.

Én csak annyit mondhatok, hogy ha gondolkozott rajta, hát tudta. Talán nem is jött segítségére a Heron labdája, melyet a nagykanizsai piaristák elmagyaráztak neki. Magyar józan esze fejtette meg induktív erejével azt a kis tüneményt. Vagyis mintegy újra feltalálta az egész portékát. A német ilyenkor spekulál; a magyar alkot.

De gondolkozott-e az öreg úr effélékről? Hogy a természet szemlélésében meg volt a maga látásmódja, az kétségtelen; hiszen még a törpe elméknek is van valami individuális sejtelve a fizikai világ mikéntjéről. Örök kár, hogy azt a bölcslet soha sem kérdezte meg természet-tudós: hogyan gondolkodik a körülöttünk lévő teremtet dolgok felől. Deák Ferencz alkalmasint elmosolyodott volna e kérdésre; mert aligha kapta magát valaha rajta, hogy ilyesmivel is bibelődik. A század elején iskolázott lateinerek, mikor látták, hogy a természettudomány ujjá teremti a világot, szerettek a bonhomias tudatlanság mögé zárkózni. »Fizika? Kémia? Szédítő haladás. Azt már mi nem érjük utól soha. A gyermek is többet tud nálunk«.

Bizony ami természettudományt ők tanultak, az még mindig a skolasztika maradványa volt; és elenyésző csekélység a humaniorák mellett. És szinte csak olyan elmeköszörülő holmi, mint akár a retorika. De az az ósdi, középkori iskola mégis úgy megtanította a mi régi jó táblabíráinkat gondolkodni és ítélni, hogy a mai ismereteket árasztó Thun-szisztéma csupa nyomoruság mellette. Azok az öregek enciklopédiai ismeretek nélkül jöttek ki a kollégiomból és nem hoztak magukkal egyebet, csak egy jól berendezett koponyát, mely alkalmas volt a tanulásra. Ma pedig nincsen benne semmi lehetetlenség, hogy az *eximio modo maturus* fiu számár; és az marad, szakembernek képezvén ki magát, holta napjáig. Értem, hogy a régi jó táblabírák hírmondója, Eötvös Károly, gyűlöli a szakembereket. Ez a kemény kerek fej egyszer

megcselekedte azt a tréfát, hogy pörös ügy helyes vitele végett, három hét alatt megismerkedett a vízi indsellérség egész tudományával és sarokba szorított egy polytechnikum-szakembert. Másszor azon vettük magunkat észre, hogy a kisujjában van az anatómia egyik legnehezebb, legbonyodalmasabb ága. És mikor álmélkodtunk, az utolsó táblabíró csak nevetett nagy hunczutúl.

Legszerencsétlenebb volt az én generációim, mely most huszonöt esztendeje görnyedt a középiskola padjain. Bennünket nem tanítottak se dolgozni, se látni. A német rendszer ismerethalmozásával telt el az idő. A könyv volt minden. A természetrajz merev szisztematika és műszavak tanulása. A botanika-leczkéken soha nem került egy növény az osztályba, még szárított se. Schubert-Virányi tábláit kellett ismernünk; latinul és magyarul. (A latin műszavak tanulása könnyebb volt a magyarokénál.) És mivel közellátó szemünk nem hathatott a tábláig: a műszó mellé magoltuk a *számot* is, hogy majd meg tudjuk mutatni: melyik a kék himcsukk (*Polemonium coeruleum*), ha felelni kell. Ezt nevezték akkor természethistóriának. Éhes-szomjas lelkünk aztán mohó gyönyörűséggel szivta magába a közvetlenség nagy áldását, mikor a tisztelendő ur először fejlesztett szemünk láttára »könyvet«. Ó, hát mégis van a világon valami, ami nem pusztá nyomtatott betű! És mi is fejlesztettük a »könyvet« otthon, olyan buzgósággal, hogy a kénsavtól kiégett minden nadrágunk. De a »könyvynél« megrékelt a tapasztalat. A többi elemet már csak a táblára pingálták. Három vonal: edény, két vonal: cső, egy vonal: víz. A mi még kell: képzelni tessék. Hát a fizika! Megint betű és »ábra«. A róka farkkal megpaskolt gyantalepény pedig szenzáció, öröm és boldogság. Hogy az üveghasáb hány színre bontja föl a fényt, azt megint csak a kréta mondta el *veiss auf schwarz*. És ép úgy utáltuk a szent természetet, mint a syntaxist.

Haj, ezek a mai diákok, akiket laboratóriumok, muzeumok gazdagsága szolgál s akik kedvéért a Mont Blanc fényképét ponyvára vetítik! Ó, hogy szabad tudniok egyebet is, mint hogy ez a hegy 4810 méter magas és szabad róla beszélniök! Nekem még azt is rossz néven vették, hogy Chamounyból láttam jeges koronáját; és mikor a médiumon kitört belőlem egy tizenkét éves lélek boldog közlékenysége, a tisztelendő ur reám ripakodott: »Ne komponálj, a leczkét mondd!« Csoda lenne-e, ha mi egyivásuak mind eltaplósodott agyvelejű, masina-emberek volnánk.

Hogy iskoláinkban győzött a kísérletezés, a szemléltetés módszere, azt is a Természettudományi Társulatnak köszönjük. Soha és sehol nem volt még ily nagy és mély hatása magántársaságnak. Nincsen reá példa, hogy egy kis tudós csoport, alig támaszkodva egyébre, mint egy folyóirat előfizetőire (ez az igazi neve az immár nyolczezer »tagnak«), harmincz év alatt virágzóvá, erőssé és nemzetivé tegye egy ország természettudományát, mellesleg nevelvén egy egész munkás és érdeklődő generációt. E csoda nyitja az, hogy az a kis tudós csoport függetlenül működhetett a társulatban, nem nyűgözte le semmi »magasabb czélokat« hajhászó nagyképűség. Tulajdon

azok az urak, akik az Akadémiában a legjobb akarattal sem tehetnek semmit, e társaságban hatalmas dolgokat vittek véghez *cito, tuto et jucunde*.

Ugyanők alkotják most meg a tudományos színházat. Szabad gondolkodásuknak legnemesebb bizonyítéka ez a vállalkozás. Hah, hogy irtóztak volna ennek csak az árnyékától is a régi vaskalapos professzorok! Szinpadra vinni a tudományt! Kortina! Kulissza! Sőt talán még muzsika is! Bizony talán még az is. Mert legalább én nem tudom lehetetlennek, hogy orgonaszó fog kísérni egy-egy ragyogó látványosságot, minő például az indiai tengerfenék világa, spongyahalászó bűvárokkal... Biz én így képzelem és meg is mondom, mert óhajtom e vállalkozás boldogulását. Tisztán tudományos demonstrációk és kísérletek, ha még oly érdekesek is, nem gyűjthetnek elég közönséget se nálunk, se másutt. A tervezők, tudom, a Természettudományi Társulat népszerű előadásain és szakülésein évtizedek óta mutatkozó roppant érdeklődésre építenek mindent. Az egyetemek termei immár mind szűkek, a vonzó közönségnek fele se tér el. Pedig mindaz, ami most történik, úgyszólván csak a beavatottak körében marad, a nyilvánosság hatalma nem működik közre. De ha arról van szó, hogy az évnek háromszáz napján teljék meg egy nagy auditorium fizető közönséggel, más-képen kell számítani.

Ügyszeretetem czifrátlan beszédre jogosít. Budapest a világnak egyik legdrágább városa színházak dolgában is. Nem nagyitok, ha azt mondom, hogy egy háromtagu család színházi estéje, a mellékes költségekkel együtt, mindig belekerül tíz forintba. Ez sok. Középosztályunk legértelmesebbjei nem bírják meg. Ezért kedves órájuk a Természettudományi Társulat minden ülése, ahol diszes körben tanulságos dolgokat látnak és hallanak — elviselhetetlen adó nélkül. Ennek a szép, okos és nemes közönségnek nagy része máris képtelen lenne lemondani ama vonzó estéről, ha belépő díjakat szednének. Mert egy korona nem a világ; de ha a szegény professzor-ember hatodmagával megy az előadásra (a feleség, a leányok, a sógorasszony) az már nagy numerus. Erre az előkelő, szakértő és igazán a tudomány iránt érdeklődő közönségre mint törzsre hát nem számíthat az új vállalat. A nagyobb publikumot kell magához vonnia és ez a szigoruan tudományos színvonal leszállításával jár. Egyben megköveteli a látni valót. Kötve hiszem, hogy például egy utazó előadása a legszebb képprojekciók mellett is meg tudná tölteni a nézőteret. Tizenöt év óta látom, hogy mindig üres volt a terem, ha csak váltott jeggyel lehetett hallani a felolvasót, lett légyen bármily híres ember is. Igen népszerű, mindig látványos, sőt a múlt századbeli Charles professzor módjára: pompás mutatványokra van tehát szükség, hogy szüntelenül érdeklődjék az az ötven-ezer ember, aki a nézőteret egy éven át állandóan betölti.

Bocsánatot kérek, hogy ilyen »üzleti« dolgokat beszéltem. De ezek az »aggályok«, azt hiszem, mindenkinek eszébe jutnak, aki a tudományos színház boldogulását óhajlja, de egyben számot vet a budapesti állapotokkal, melyeket a tudomány emberei, minden vizsgálódó tehetségek mellett, sem látnak úgy, mint az újságíró. Már

pedig a vállalkozás sikere édes mindnyájunknak kívánsága. Rövid hónapok alatt tapasztalni fogjuk e tudományos politeama nevelő és művelő hatását. A természet ismeretének terjesztése, magyar lélek szerint, az értelmes közönség minden rétegében, dicsőséges erő és munkálása mint tanítás és mint józan világnézetre vezető, gondolatokat ébresztő okulás, döntő momentum egy egész nemzedék életében.

Jaák.

Maison Mariska.

Abban a nemrég mult időben, amikor a színházak műsora még valamiskével többet jelentett tizenöt-husz agyon játszott darabnál, a nemzeti színházban gyakran adtak egy francia színművet, melynek ez volt a címe: *Tündér-ujjak*. Ez a szindarab egy gróf-kisasszonyról szólt, aki, mások hibájából, meghasonlik a családjával, elmegy Bretagneból Párisba, s ott arisztokratikus kis kezeinek a munkájából tartja fenn magát. A régi szindarabokban a jó mindig diadalmaskodik; a »tündér-ujjak« csodát művelnek. A gróf-kisasszony Páris első varrónő-jévé, afféle női Worth-tá küzd fel magát; meggazdagodik, s a művészete révén olyan befolyásra tesz szert, hogy ennek a segítségével igen nagy bajokból menti meg a családját, mely őt hajdan elhagyta, s ha jól emlékszem, meg is alázta.

Ez a szindarab akkoriban nagy tapsviharoknak volt előidézője. Prielle Kornélia egy márkínét játszott benne, a kinek mániája az öltözködés, s a ki valósággal szerelmes a szép ruhákba; e márkíné akkor nagyon mulatságosnak tetszett. Aztán meg szerepel a darabban egy nemes szívű dadogó is: Kerbriand Richard, bretagnei nemes, aki nagyon elmés dolgokat mond, s a mellett maga a megtestesült jóság. Vajon van-e huszonöt-harmincz éves asszonyok között, aki bakfis korában nem volt szerelmes e Kerbriand Richardba?! Boldog Nádai! Mily frenetikus tetszés kísérte művészien kidagott címés mondásait! Meglehet, ezek a motk nem is voltak oly tulságos szellemesek; Scribe és Legouvé mindenha óvakodtak tulszárnyalni Voltairét. De akkor még a publikum nem volt, oly nehézkes, mint mai napság. A darab (egyéb-ként derék, érdemes) fordítója néha csak úgy mellé fordított az eredetinek; a hol valami *Lányok lapja*-ról volna szó, hidegvérrel emlékszik meg egy rejtelmes raktárról, a *Kisasszonyok raktára*-ról. De úgy is jó volt. A mai première-látogatót idegessé teszi, ha a hősnő és a hős, a már megszokott magázás helyett »uram«-nak és »asszonyom«-nak szólítják egymást; akkor éppen ez a tónus tetszett nekünk, s már ez a tisztesség-tudó, illedelmes »uram« és »asszonyom« is jól esett a fülünknek. Nem volt baj, ha néha maga a fordító se értette, hogy mit felelt »uram«-nak »asszonyom«.

Azóta az izlés megváltozott. Ma nem szeretjük, ha a szindarabokban a jó úgy diadalmaskodik; ellenkezőleg, azt szeretjük, ha a szerző a pipogya jóságot alaposan a földhöz teremti. Ménesville márkínét nem találjuk már oly eredetinek; mai napság minden gabona-ügynök felesége egy-egy Ménesville-márkíné. A felsőbb leányok *Aphrodite*-t és a *Félszüzek*-et olvassák, s a Kerbriand Richardokban nem hisz többé a polgári leány-iskola sem. Az ilyen regényes históriát, a minő a *Tündér-ujjak*-é, türehtetlennek találjuk a szindarabokban, s a mai művelt szerzőtől megvárjuk, hogy darabjában ne történjék egyéb, mint a mi mindennap száz kiadásban játszódik le a három emeletes bérházak utcza lakásaiban vagy legrosszabb eset-

ben a végtárgyalásokon. Ámbátor, mintha ez a legutóbbi izlés is költözőben volna a puffos ujjakkal.

Ha távozik, hát triumfálva megy, minekutána meghódított minden szinpadot. Mert az tagadhatatlan, hogy a színpalak világában ma a verizmus az ur. A dühöngő verizmus, vagy a mérsékelt; esetleg a szelíd, a langymeleg. De mindenesetre a verizmus. A szinpad mindent száműzött, ami romantikára emlékeztetett; s a regényes dolgok a szindarabokból átköltözködtek az életbe. A főrangnak szalonjaiba, s mit én tudom, hová. Mily fordulat! Ma a regény az utczákon szaladgál, s mindenütt megtalálhatjuk, csak a könyvekben és a szindarabokban nem.

A *Tündér-ujjak* még igen-igen regényes vala. Világos, hogy ma nem tetszenék a közönségnek. De neki is megvolt a maga fénykora.

Tehát: a *Tündér-ujjak* fénykorában a nemzeti színház egyik földszinti páholyában minden második este ott lehetett látni egy édes arczu, szép, fiatal hölgyet, a kinek az arcza élénken emlékeztetett Pálmai Ilkára. A közvélemény legalább úgy találta, hogy nagyon hasonlitanak s hogy a két arcot össze lehetne tévesztetni, ha véletlenül nincs egy megkülönböztető jel: a hajuk színe. Az isteni Ilka akkor lazac-szinű haját viselt; fűrtjei csak később változtak át saucé tartare-szinűvé. E tekintetben tehát különbözniök kellett, mert olyan csodákkal, a minőket a művésznő haja színváltozás dolgában produkált, a földszinti páholy előkelő hölgye nem igyekezett meglepni a világot. Az ő haja megőrizte természetes színét. De a két szép arc között nem ez volt az egyetlen különbség, s nekem úgy tetszik, csak messziről hasonlítottak, olyan különbözők voltak a kifejezésben. A mai Kinszky grófné szép arczában volt valami bon enfant szelidség; ilyen lehetett Trilby, mikor már ünnepelték. (S nem is hiszem, hogy volna a világon művésznő, aki szebben tudná eljátszani a Maurier »éneklő hangszer«-ét, mint Pálmay Ilka tudná, ha ugyan kedve volna hozzá.) A másik arczocskán nem volt meg ez a vonás. De mennyi szellem sugárzott ebből a két szép szemből! Mennyi okosság! Azt hiszem, egy kis maliczia is, s az a bátorság, a melynek ime, most tanujelét adja az egész világ előtt . . .

Ő maga, azonban, láthatólag ápolta a művésznővel való hasonlatosságát. S egyébként sem titkolta el, hogy nagyon szereti a színházat. Azokkal a színésznőkkel, a kik ma első »kliensei«, akkor is tartotta a barátságot, mikor az ő körében ez még új dolog volt. S egy időben a nemzeti színháznak nem volt nála se hivebb, se lelke-sebb látogatója.

Vajon gondolt-e rá, a *Tündér-ujjak* valamelyik előadásán, hogy egykor ő is magáévá fogja tenni annak a derék, kedves leánynak az elhatározását, akit előbb Felekiné, utóbb pedig Helvey Laura, s ha nem csalódom: Hegyesi Mari asszonyok olyan impozáns tapsok mellett személyesítettek?! Aligha. Bizonyára inkább gondolt magára a szinpadra. Ugy mondják, néhány hónappal ezelőtt még az volt a szándéka, hogy ambícióinak, munka-vágyának a szinpadon keres tért. Miért, miért nem, letett erőtől a szándékáról; a legelső kísérletet sem kockáztatta meg. S ha másra határozta el magát, minden esetre »a jobb részt választotta magának.« A művészi hivatás olyan sokáig kérdéses! . . . Csak akkor válik meg, hogy mi lakozott bennünk, az igazi tűz-e, vagy csak a szalmaláng, mikor már vagy megnyertük a csatánkat, vagy pedig be kell látnunk, hogy ambícióink romjain nincs egyebünk, csak egy nagy csalódás, meg egy sereg keserűség. Ezen a másik téren talán kevesebb ami elérhető, de jóval több a biztonság. A mire ezen a téren támaszkodik, az már nem valami kérdéses dolog, hanem kétségtelen ha-

talom: a finom izlés nagy ereje, azé az izlésé, mely szövetségben a munkával, egy kevés selyemből és csipkéből remekművet tud alkotni, rövid életre termett, de hálás remekműveket.

Szóval, hisz önök tudják, *Harkányi Mariska* bárónő, Miklós Gyula, a volt borsodi főispán neje, mint a *Tündér-ujjak* hősnője, konfekció-üzletet nyitott, s ruhákat fog kreálni, bizonyára gyönyörű ruhákat. A helyisége már megvan (az Izabella és az Aradi-utczák sarkán), s a legutóbbi premiére-ken Márkus Emilia és Lánczy Ilka asszonyokon már az ő ruháit is láthatuk. Az üzletben alkalmazott husz varró-kisasszony már javában szorgoskodik; s előre látható, hogy lesz dolguk elég.

Ez a bátor elhatározás nem csupán huszonnégy órai szenzáció; mindenképpen nagyon érdekes dolog. Maga az elhatározás egyszerűen tiszteletre méltó; azon nincs mit filozofálni. De ez a vállalkozás nem csupán azokat érdekelheti, akik *Harkányi Mariska* bárónőt a szalonokból ismerték, a kik finom izlését s öltözködési művészetét már régebben csodálják, s a kik végre a szocietás egy rendkívül vonzó, érdekes alakjának ilyen elhatározását méltán szenzációnak tartják. Magának a dolognak is sok az érdekessége. Ime, egy munkakör, amelyben a nőknek a férfakkal szemben való felsőbbbsége nyilván való, s melyet a nők, a kik egyre hangosabban keveslik a nekik juttatott munkakört, érthetetlenül elhanyagoltak!

Panaszkodunk, mily csunya a mai divat. Hogyne, hisz ma férfiak csinálják a női divatot! S micsoda férfiak! Jobb szemü, ex-kereskedősegédek; hajdani könyvvezetők, a kiket jó sorsuk egy már híres szabóhoz vezetett. Az az idő, a mikor egy Eugénia császárné diktálta a divatot, réges-rég oda van; a divat-királynők, a kiknek ma még ötleteik, »ideáik« vannak, részben maguk is meghódoltak a férfiúi izléstelenségnek, mely csak azért győzött, mert agilisabb, mint a női izlés.

Már pedig, meglehet, hogy a nőknek a tudomány iránt általában kevesebb az érzékük, mint a férfiaknak, de az bizonyos, hogy az öltözködés tudományában mindig meg fogják tartani a szupremáciát. Rendeltetésökkel, melynek első törvénye, hogy: tessenek, együtt jár ösztönszerű, finom érzéke annak, mily eszközökkel érhetik el ezt a célt, melyet a természet oltott beléjük. E tekintetben a férfi csak szerzi az izlést; a nővel az izlés vele született.

Ez a tér egészen a nők birodalma volna. S ha egyszer eszökbe jut: érvényesíteni birodalmukhoz való természetes jogaikat, a Worth-ok el fognak párologni a világból; nem bírhatják a konkurrencziát.

Azt hiszem, a mi fiók Worth-jaink már a legelső versenyt is meg fogják érezni. Eddig urak valának a nők örökében; nem volt kivel konkurálniok. Melyik asszonynak imponált volna egy szegény varróleány izlése?! Az illusztris czégeknek nem kellett félniök »csak az istentől.« De a *Maison Mariska* imponálni fog. S az egészséges verseny üdvös hatása szemmel látható lesz már az első tavaszi napokon.

Masque.

A legnagyobb udvariasság egy tisztességes emberrel szemben, ha eszébe juttatjuk egy elfelejtett ígértét.

*

A büszke embernek szüksége van az Önbecsülésre és utalva van rá, hogy azt az Önbecsülést minden nap újra kiérdemelje.

*

INNEN-ONNAN.

☆ **A nagy és sok semmi.** Hát bizony ennél már szebbet és okosabbat is csinált *Bánffy Dezső*. Ezt elhibázta s lón belőle nagy botrány. De csak a botrány volt nagy; az eset maga kicsiny és jelentéktelen. Olyan, mint egy szem dió, a melyből ha jó földbe dugták, hatalmas, terebélyes fa nő ki. Mi is történt? Ha az ember minden szenvedély és nagyítás nélkül mondja el — majdnem *semmi*. Annyira *semmi*, hogy voltaképen azt róhatjuk fel *Bánffy Dezső*nek legjobban: miként keveredhetik egy miniszterelnök ilyen *semmiségekbe*? Hogy egy nemzeti párti képviselő azt írta valamikor egy levélben, hogy szerinte a nemzeti és a néppárt közt a különbség *semmi* — az *semmi*. Ha igaz, akkor is *semmi*, mert akkor úgy is tudja azt mindenki. Ha nem igaz, akkor is *semmi*, mert akkor mindenki látja, hogy a levélíró olyan egyéni nézetet fejezett ki, a melynek értéke *semmi*. Hogy ezt a *semmi* levelet a czimzett nem őrizte meg, hanem elhárnyta szemétől, az is *semmi*. *Semmi* oka nem volt rá, hogy a levelet, a melyben *semmi* titok, *semmi* veszedelem és *semmi* kompromittáló nincs, rejtegesse vagy megsemmisítse. A lommá lett *semmi* levelet valaki megtalálta, elolvasta, tovább adta és ez megint tovább és tovább — az mind *semmi*, *semmi*, *semmi*. Egy pár újságíró kezén is átmént az a levél s ezek most teljes jóhiszeműséggel verik a mellüket, hogy ők milyen derék korrekt gyerekek, a miért azt a levelet annak idején közzé nem tették. Pedig azt pusztán egészséges újságírói ösztönből sem tették volna közzé. Ki a manót érdekelne az újságban egy főtisztelendő senkinek egy másik főtisztelendő valakihez intézett levele, a melyben nincs *semmi*? . . . Az egyik újságíró azonban képviselő szeretett volna lenni — amiben se jó, se rossz nincs, de éppen *semmi* — s ezért járatos volt a miniszterelnökséghez. Mivel már éppen ott volt, a miniszterelnök tanácsosának megmutatta a levelet. De a tanácsos nem sietett azt elolvasni s ő sem sietette a tanácsost, hisz úgy sincs abban a levélben *semmi*. Aztán ott maradt a levél a tanácsosnál, aki mint afféle hűséges hivatalnok, azt, amiben ő *semmit* sem talál, oda adja a főnökének: hátha az talál benne valamit? . . . Hanem ez sem talált benne *semmit* — s azért igen ártatlan parlamenti tréfácskának vélte, ha ő ezt a *semmit* felolvassa az országgyűlésen. Mi lehet ebből? Ej, hát *semmi*! *Semmi* kár és *semmi* áldás nem származhat az ilyen *semmiből*! . . . Itt hibázta el *Bánffy Dezső* a dolgot. Ha *semmi* sincs abban a levélben, minek akart két ellenzéki pártra ráijeszteni? Ha pedig csakugyan fegyver az a levél, no hát akkor fegyver az ő ellene is. Ha az a levél nem is levél, csak egy darab papiros szemét, akkor hogyan lehet azt egy miniszterelnöknek bizonyíték gyanánt villogtatni? Ha azonban az a levél csakugyan levél és két ellenzéki párt titkos szövetségének értékes bizonyítéka, akkor hogyan sértheti meg egy miniszterelnök a levél-titok szentségét? . . . És e kérdésekkel szemben hiába igaz már most, hogy az a levél nem levél, hanem *semmi*, hogy a bizonyító ereje, a titka, a szentsége, a felolvasása mind *semmi*. A *semmi* felhasználásának *semmi* értelme nincs. Már pedig a miniszterelnöknek nem szabad olyat csinálni, a minek *semmi* értelme. Ha mégis olyat csinál, a *semmiből* is nagy botrány lesz. Sok hűhó *semmiért*. Ilyentől egy miniszterelnök még nem bukhat meg, de nem is használ neki a dolog *semmi*. . . És még a nagy hűhó *semmiért* is *semmi* lett volna, ha *Bánffy Dezső* nem törődik vele *semmi*. De malőrjére azt hitte, hogy csakugyan valami ebben a dologban, amit nem lehet annyibahagyni — s mire a hűhó már el is csitult volna, visszatért a *semmi* dologra. Elkezdte magyarázni, hogy amit ő tett, az voltaképen *semmi*; noha három nappal előbb úgy mondta, hogy a *semmi* valami, mert az valami igen lesújtó két ellenzéki pártra. A magyarázat aztán csakugyan valamivé tette a sem-

mit. Annyira valamivé, hogy az az újságíró, a kinek révén a levél a miniszterelnökhöz került, azóta a balladabéli *Kund Abigél*lel egyre ezt szavalja:

*Bánffy Dezsőt én meg nem öltem,
Tanum az ég s minden seregi!
Hanem a tört én adtam neki.*

Csak hogy persze *Bánffy Dezső* ezzel a törrel nem szurta magát agyon. Egy kis sebet mégis ejtett magán vele. De egy kis seb hamar begyógyul. Addig is kicsit fáj, de ez semmi.

* * *

✧ **Általános csalódás.** Volt egy ülés a héten a képviselőházban, a melyen ez a három férfiú szólalt fel egymásután: *Ivánka* Oszkár, *Gajáry* Ödön és *Bolgár* Ferencz. Magyarország párbajképes milliói közt a három párbajra legképesebb párbajképes! Ha ez a három előre rúkkol a vita tűzvonalaiba, akkor már közel a percz, a mikor átveszi az érvelő szót a csattogó kard és a durrogó pisztoly. Akkor már *Henthaller* Lajos és *Rohonczy* Gida is készen állanak, hogy feliratkozzanak a jegyzőnél, avagy, hogy meginduljanak, mint segédek. Gróf *Károlyi* István figyel s a fegyverbírószági elnök kötelezettségeire gondol. A háznagy irodából telefon-kérdés repül a beteg *Komjáthy* hoz: hogy van- s kaphatók-e esetleg a pisztolyai? *Fodor* vivó-mester rendbe hozatja a termét s *Farkas* Laczi doktor szemlét tart bőr-varróitú és kötőszerei felett. A huszárkaszárnya lovaglóját a parancsnok felgerebélyeztetti: ki tudja, mikor teremnek itt a képviselő urak? . . . Az egész város párbajokat szimatol a légből s az újságkiadók reményteljes örömmel dörzsölik kezüket. Ah, egy-két nap múlva milyen hatalmasan fog beütni az *egyes elárúsítás!* De ime, mindenki csalódott, *Ivánka*, *Gajáry* és *Bolgár* elmondták egymásután kemény, harcias mondókat — és ezzel az ügy be volt fejezve. Semmi lovagias ut, semmi párbaj . . . Olyan volt ez, mint a mikor iszonyu vihar-terhesen nyargalnak fel az égre a fekete villámos fellegek. Kiki haza szalad az esernyőjéért s a szobaleányok sietve csukják be az ablakokat. S ekkor, hogyan, hogyan nem, a szörnyű fellegek meggondolják magukat, szétválnak, eloszlanak — s megint ragyog a nap s tisztán tündöklök a kék égi bolt. Még csak egy csöpp eső sem esett . . . Még csak egy csepp vér sem.

* * *

✧ **Keeske és káposzta.** Amaz jóllakott s emez megmaradt. Történt pedig a dolog így. A kormány az öreg erdélyi püspök *coadjutorává* egy gróf *Majláth* nevű papot neveztetett ki, *sine jure successionis*. Vagyis annak előzetes kikötésével, hogy az öreg püspök halála esetén, a *coadjutor* nem örökli a püspökséget. Gróf *Majláth* a kinevezést ezzel a kikötéssel nem fogadta el, azt állítván, hogy neki *Wlassics* miniszter annak idején a püspöki örökséget is oda ígérte. Ez a *refus* igen kellemetlen volt. A felség azt kérdezte: *Mi ez?* . . . *Wlassics* sietett *Bécsbe*, hogy megfeleljen a kérdésre. *Asbóth* János pedig a parlamentben már gúnyosan emlegette, hogy *Wlassics* miniszteri tárczáját *Bécsben* fogja hagyni . . . Nos, nem úgy történt. *Wlassics* igen jól felelhetett meg *Bécsben* a legfelsőbb kérdésre, mert az egész kellemetlen keveredés lehető legjobb megoldást nyert. A »*Fremdenblatt*« t. i. mint legfőbb areopágunk elismerte, illetőleg kijelentette:

- a) hogy a magyar kormánynak teljesen igaza volt;
- b) hogy gróf *Majláth* nak is tökéletesen igaza volt;
- c) hogy *Wlassics* a *jus successionis* *coadjutorsággal* együtt a grófnak soha oda nem ígérte;
- d) hogy a gróf mégis jogosan volt abban a meggyőződésben, miszerint a *jus successionis* neki odaígértetett;
- e) hogy a gróf *coadjutorrá* való kinevezése mindezek folytán *sine jure successionis* mint egészen helyes, változatlanul fenntartatik;

f) hogy végül a gróf, jutalmul azért, hogy a *coadjutori* állást most már ilyen határozott kikötéssel is szíves elfogadni, biztosittatik a felől, hogy az erdélyi püspöki székhely megürülése esetén okvetlenül őt nevezik ki püspöknek.

Most már ezzel a kölcsönös félreértés fényesen tisztázva van. Soha még semmit ily bölcsen meg nem oldottak ezen a világon. Soha még kecske olyan jól nem lakott mint gróf *Majláth* — s e mellett soha még káposzta olyan intact nem maradt, mint *Wlassics* elvi álláspontja. Mindegyiküknek adtak valamit *Bécsben*: *Wlassics*-nak is *Majláth*nak is. Amannak *igazat*; emennek *püspökséget*. S többre nincs szüksége sem annak, sem ennek.

* * *

+ **Csetepaté a viceakadémián.** Az öreg Gyulai Pál megint zsémbelődött. Először is Szüry Dénesnek, a ki székhelyét tartotta (a Kisfaludy-társaságról van szó) a fejéhez vágta a diplomáját, aztán a régi egyiptusiak példájára halott-bíráskodást végzett Vajda János fölött, akit politikai következetlenséggel vádol. Sennyeyista volt, irt a Magyar Sajtó című svareczgelb újságba pénzért stb. stb. Hát ez a nem egészen szokatlan akadémiai látványosság elég mulatságos volt, kár, hogy az öreg Vajda is végig nem élvezhette. Gyulai Pál, Magyarország pairje, egyetemi professzor, a gazdag ember, a házi ur, leszól egy szegény ördögöt, akinek életében ünnepszámba ment, ha egyszer jól lakhatott. Egy orvos barátja szerint Vajda János tényleg éhen halt meg, vagyis a hajdani koplalások következtében; vajjon tudja-e Gyulai Pál, hogy mi az? Byron el tudta képzelni az éhséget, sőt le is írta Don Juanjában. Gyulai Pál hivatalos fantáziájáról nem szabad ilyen illetlenséget feltennünk. Egyébiránt azt hisszük, az öreg ur most az egyszer egy kicsit hamiskodott. Nem a Vajda János politikai következetlensége bántja Gyulait, hanem a sajtó következetlensége. Mit akarnak attól a Vajdától? Döcögős rosz poéta volt. Már az is hiba, hogy beválasztották a Kisfaludy-társaságba. Most még emlékbeszédet is mondjanak róla? Ráér egy év múlva, másfél év múlva. Vagy még később. És Gyulai Pálnak igaza van. Vajda csakugyan ráér, Vajda most már várhat.

* * *

△ **Feleségem, a grófné.** Vannak dolgok, amik magukban véve igen tiszteletreméltók és komolyak, legrosszabb esetben közömbösek, de rosz helyen elmondva ellenállhatatlanul nevetségesek. Ilyen volt a múlt héten Zmeskál néppárti képviselő beszédjében egyebek között ez a kifejezés is: feleségem, a grófné. A feleség igen tiszteletreméltó fogalom, a grófné igen méltóságos, de a képviselőház az a rosz hely, ahol az ilyen intim elemei a szónoklatnak komikusan hatnak. Zmeskál feleségét, a grófnőt, szünni nem akaró, viharos derűtség követte, mint valami tolakodó aszfaltbetyár és a néppárt tagjai megütőközéssel kérdezték: mi is van ezen nevetni való? Azóta, de meg azelőtt is a néppárti szónokok tapasztalhatták, hogy beszédeikben többé-kevésbé pusztít a nevetség. Akárki más fölkel és beszél vadakat, megéljenzi a tulajdon pártja s legfőlebb lezúgja az ellenpárt. Az ő beszédeiket pedig vagy kinevetik, vagy elnökiileg betiltják. Mit tett Lepsényi páter? Elmondta, amit az *Alkotmányban* százszor olvasott s amik a *Magyarország* cikkeithez képest valóságos illatozó ibolyák. Hogy a kormánypárt a husos fazéknál ül: ősrégi frázis, hogy konczért, sápert dolgozik: minden esztendő korrupciós vitájában elmondták. És senkinek e miatt nem esik baja, épen csak Lepsényitől vonják meg miatta a szót s annyira felzudul ellene a többség, hogy majd kiteszik a reverendáját. A néppárt azt hiszi ezek miatt, hogy üldözik őket, pedig nincs igaza. A néppárt ma már úgy szólván hézagot pótol, azt a hézagot, mely a vita során minden képviselő tudásában mutatkozni szokott. Ilyenkor betömi a léket, végigvágván egyet a néppárton. Szerencsétlenségöknek egyszerű oka az, hogy a főtisztelendő néppárti papok a képviselőházat is templomnak nézik és a parlamenti beszédet

prédikáció mintájára szerkesztik meg és mondják el. Ez a hang pedig, amilyen ájtatos a templomban, olyan furcsa a parlamentben. Szegény Zmeskál pedig, a kinek felesége grófnő, szintén nem volt sohasem képviselő és nem tudja, hogy az intimítások a parlament nyílt színén komikusok. Ha a klubban mondja el, hogy valaki kereste a lakását, de nem találta otthon, ebben nincs semmi. De parlamenti beszédben a lakás, az otthon nemlét, a feleség, meg a grófnő furcsák és halálthozók. Ennek a czirkumstancziának köszönhetik a Ház humoristái szellemes híroket, mert nem kell oda más, csak hogy valami beszédbe egy vulgáris szót rikkantsanak bele. Aki például — akár illik oda, akár nem — elkiáltja magát: zupász! az viharos derűtséget kelt. Csakhogy ezeket az olcsó vulgarításokat megneveti a ház, a néppárt naiv vulgarításait pedig kineveti. A gorombaságok mondásánál is nyilvánvaló a routine hiánya. Ugron Gábor pl. sokkal súlyosabb dolgokat szokott mondani, mint Lepsényi, anélkül, hogy csak elnöki rendreutasításban lett volna része. Egyszerűen azért, mert úgy mondja el őket, hogy sujtó *vádaknak* hallatszanak, Lepsényi pedig úgy mondta el, hogy mindenki csak elvadult, nevetlen sértéseknek vette. Itt az előadásban van a hiba, s míg a néppárt bele nem tanul a parlamenti akusztikába, mindig csak kinevetik, vagy lefűlelik.

Színházi krónika.

Uj idők a népszínházban.

— január 30.

A népszínházban személy- és rendszer-változás van. Azaz csak lesz. De néhány hónap nem számít. Senki se kíváncsi rá, mi lesz a népszínházban februártól októberig; e felől elég annyit tudni, hogy nem lesz: se ujdonság, se primadonna-harcz, se másmilyen szenzáció. A kérdés az: mi lesz azután?

Hogy e tekintetben némi tájékozást szerezzünk, érdekesnek tartottuk megtudni, minő terveket hoz magával a népszínház új gondviselése, s minő hangulat fogadja őt a művészek körében? Megbíztuk tehát egyik dolgozó társunkat, interjúolja meg úgy az új bérlőt, mint a népszínház jelesebb erőit, s tudja meg tőlük, mint ítélik meg a helyzetet, s melyek a szándékaik. Dolgozó társunk: Alborák Emőd ur (a *Kakas Márton* szerkesztőségének rendes belső tagja) készséggel vállalta el a megbízást, s benyomásairól az alábbiakban számol be.

Az új bérlőnél.

A népszínház új bérlőjét lakásának ajtajánál találtam. Az ajtóra egy névjegy volt szegezve; s e névjegy-ről a következőket olvastam:

PORZSOLT KÁLMÁN,

a DMKE vezér-titkára, a *Herkules Omphale lábainál* szárazföldi és vízi sport-egyesület igazgatója, a *Sanitas* testgyógyászati, belégzési és vonalzó egyesület könyvtári és bekötési bizottságának előadója, a *Fővárosi Lapok* kiadó tulajdonosa, az *Aczélhang* dalegylet elnöke stb. stb. stb.

Épp akkor vette le ezt a névjegyet az ajtóról, mikor megérkeztem. Egy nagy sárgaréz táblát

szegezett a helyére, melyen csak a neve volt olvasható:

PORZSOLT.

— Bocsásson meg — szólt — hogy közönséges arczommal fogadom; még nem értem rá új, ünnepélyes arczomat felprobálni.

S nyájasan mutatott az ajtóra, ami, a folyosón, azt jelentette, hogy beléphetek.

Gratuláltam neki, az elárvult népszínmű nevében.

— Valóban — szólt ő — vállalkozásom legfőbb célja az volt, hogy visszaadjam neki megillető helyét. A népszínmű, Alborák ur, a szegény népszínmű . . . igazán szívszaggató az ő sorsára gondolni . . . De talán nem is illik e témáról beszélnem — tette hozzá, kimélettel a legyőzött ellenfél iránt.

A népszínmű elzüllésére gondolva, elérékenyedtem, s keblemből görcsös zokogás tört ki. Vigasztalni próbált.

— Legyen nyugodt; a népszínmű sorsa már biztosítva van. Egyelőre persze nem juttathatom szóhoz. Mert hogy a népszínművet megszerettessem, operetteket kell adatnom.

— Értem. Az operette a színházba édesgeti a közönséget, s ha a közönség egyszer meg van fogva . . .

— Eltalálta. Fájdalom, operette nélkül ma még nem exisztálhunk. Az operette kell, már csak azért is, hogy megmagyarosíthassuk a közönséget. Mert hogy magyarosítsuk meg, ha nem jön a színházba?! De ha sikerül magyarrá tennünk egész Budapestet, akkor, akkor . . . majd meg fogja látni . . . De nem dicsekszem, s nem ígéretetek.

Áttértem a személyzet kérdésére. Említettem, hogy a művészek nagy várakozásokkal fogadják az új regim-et. Ami érthető. Evva alatt hét, sőt tizennégy sovány esztendőtt láttak; természetes hát, hogy sóvárogva lesik a kövér esztendőket.

— Aranyhegyeket várnak öntől — szóltam.

— Valóban — szólt ő — egyik főczélom az volt, hogy jólétüket biztosítsam, E célra máris meg vannak a terveim. Így például a következő dolog jár a fejemben. Mindenkinek megadom azt a fizetést, a melyet az illető Evva idején kapott. De e fizetésnek csak a felét utalványozom ki, a másik felét a nyugdijalaphoz csatolom. Tudja, a művész könnyelmű; s gyámságra van szüksége. Nos, mit szól hozzá?

— Pompás! — kiáltottam fel — ön nyugodt öregséget biztosít nekik. S ez a fő. Mert igazán nincs értelme, hogy a színészek miniszteri fizetéseket arrogáljanak. Teljesen fölösleges, hogy verseny-istállót tartsanak, s egy nap háromszor is elmenjenek a gőzfürdőbe. Ez elvonja őket a próbáktól. Még csak egy kérdésem volna s tartok tőle, hogy erre nem fog felelni. És pedig a *de mortuis nil nisi bene* elvénél fogva. Sőt, ahogy önt mindnyájan

ismerjük, ön az egyetlen ember, aki tulzott gyöngédségből képes azt állítani, hogy Evva jó színigazgató volt.

— Valóban — szólott ő — egyik főcélom az volt, hogy Evvát rehabilitáljam.

A primadonnánál.

A primadonnák, mint általánosan ismeretes, nagyon szeretik egymást. Hogy közelebb legyenek egymáshoz, egy csomóban laknak. Egy óra alatt sorra látogathattam őket. Nagyon érdekes dolgokat mondtak, de sajnos, a rendelkezésemre álló tér kevés, s így ezeknek az érdekes dolgoknak csak a résümé-jét közölhetem.

Megnyugtathatom önöket: mindnyájan hajlandók Porzsoltnál megmaradni s egyikük se kíván többet évi hatvanezer forintnál. Az új bérlő nagyon szimpatikus előttük. Egyikük kijelentette előttem, hogy mindig Porzsoltnak volt a legkedvesebb írója és soha semmiféle olvasmányból nem merített annyi élvezetet, mint a Dunántúli magyar Közművelődési Egyesület évi jelentéseiből, melyeket tudvalevőleg Porzsoltnak szerkeszt.

A női kórus hasonlóképpen érez. E művésznők közül nem kevesebb, mint kilencz, vallotta meg előttem, hogy mindig mély és változatlan vonzalommal viseltettek az új bérlő iránt.

Évváról se a primadonnák, se a karhölgyek nem nyilatkoztak hasonló melegséggel.

— Ah, a csunya Evva bácsi! — szólott egy jeles művésznőnk — mennyi keserőséget okozott nekem!

— Ő igen rossz fiú — szoltam én, de ő nagysága nem engedte folytatnom.

— Mit tud ön erről! — szakított félbe egy mély sóhajjal, mely bizonyára felszállott az egekbe. De vessék rá mások az első követ!... Egy rossz szó nem sok; én annyit se mondok róla. Végre is, szerződöttem s jobb napjaiban néhány gyönyörű szerepet kaptam tőle. Neki köszönhetem, hogy az én kedves, aranyos közönségem annyira imád; ez az ő érdeme. Beláthatja tehát...

Tiszteltem fájdalmát s nem bolygattam tovább a dolgot.

A művészeknél, a műszaki személyzetnél és a tűzoltóknál.

Ismétlődésekre kellene esnem, ha a kérdéseimre adott válaszokat sorra reprodukálnám. A lényeges, a mit megtudtam, e három pontban foglalható össze:

1. Mindnyájan rajongó lelkesedéssel üdvözlük Porzsoltnak, kit ismeretlenül is szeretve csodáltak.

2. Ama többfelől felvetett eszmével, mely ötven százalék általános fizetésemelést javasol, mindnyájan meg tudnának barátkozni.

3. Ünnepelesen kijelentik, hogy az a rágalom, amely szerint Evva a népszínház igazgatásán kívül melleslegesen iskolás gyermekek levétköztetésével is foglalkozott volna, nem az ő körükből eredt.

A régi regime apró hibáiról természetesen a dekorátorok is tartózkodás nélkül nyilatkoztak. Összbenyomásom az, hogy a személyzet Evvának megbocsát s bizik benne, hogy az új regime jóvá teszi a régi hibáit.

Alborák Emőd ur csak idáig írhatta meg tudósítását, mert a telefon megszólalt, s egy bizalmas értesítéssel lepelt meg, mely bennünket arra indított, hogy Alborák urat fölmentsük a további munkálkodástól.

A *Kakas Márton* szerkesztősége ugyanis kollegiálisan tudatta, hogy Alborák ur alighanem »hasból« írja a tudósítását, mert több tanu egybehangzó állítása szerint, nem kereste fel a népszínház bérlőjét és művészeit, hanem a tőlünk kapott előleggel egy sörházba ment, s reggeltől estig ott maradt.

Ugy látszik, az egész intervjúból csak az igaz, hogy Alborák urnak valahol, talán a sörházban, ajtót mutatnak.

André Chénier. Az operaház végre kikaparta a maga kis gyöngyét s ezzel fog ékeskedni az idők beteltéig. A főpróba után ítélve, az operának szenzációs hatása lesz, melyet csak fokoz a kiállítás pazarsága, *Alszeghi* Kálmán kitűnő rendezése és a kórusnak meglepő jó betanultsága. *Perotti*, *Takács* és *Hegedüs* urak, a hölgyek közül *Vagner* grófné, *Kaczér* Margit és *Semsey* Mariska játszik a főbb szerepet. A nagy operának is meg van a maga kis operettje: *Nopcsa* báró ur, aki különben olyan energikus szokott lenni, az egyszer nem képes szembeszállani a Perrotti és Takács bajuszával. André Chénier leragasztott szakállal s Charles Gérard leragasztott bajusszal fog neveltség tárgyául szolgálni a premiéren. A szegény kóristákkal persze hamar végeztek, leberetválták őket szőr ellenében is, de hát az olyan urakkal szemben, akik annyi pénzt kapnak az operától, mint Perottié, nem lehet megkövetelni, hogy nagyobb kötelességérzetük is legyen.

IRODALOM.

Ugaros-Karád.

Ugaros-Karád közbirtokosság, s a Kókayak, a Bukcsy, a Tihanyiak — az egész osztályos atyafiság mind ott élnek, már aki föl nem szállt Pestre tintanyalónak, mert elherdálta a részét, amibe beleült a zsidó vagy az ispán vagy más efajta kapaszkodó népség. Pedig az urnak még ekkor sem kéne magát hagynia — lám a Tihanyi Zsigának már az apjának se volt semmije, mégis megél otthon, ő tudja, miből — s lakodalmakon ő is körbejár a poharával: koccints öcsém velem is, hacsak afféle szegény rokon vagyok is! Kevés a gazdag ember és sok az eladó lány: ez a vezérlő motívum Ugaros-Karád mai történetében. Ezt cifrázgatják a régi dicsőség vissza-vissza csendülő nemes akkordjai, de vele megkezdődik egy nem is parlagi, hanem gyalogutas nóta: az elpugrisodás, a beolvadás. Ma már éppen csak az utolsó bölények vannak meg. Az öreg Buksy Gáspár, a képviselő, aki ravasz hunyorgatással biztatja a fiatalokat — no öcsém, ha én lezártam a szemem, ti kerültök sorra. Meg a vén papucs Petheő László, aki félve lapul meg a házsártos gazdag felesége kastélyában, és selymekendőkkel hódítgatja a parasztlányokat — míg aztán egy hideg őszi este haldoklik az asszonyosság és csudálatosan megenyhül a szíve az ő vén gyerek ura iránt; a két öreg fő sirva simul össze s az asszonyosság békén hagyja itt ez árnyékvilágot. De a vén kecske, alig hogy a kezét levette róla, megint nem nyughat; hol egy jöttment czafattal adja magát össze, hol egy tizenennyolcz éves leányt akar elvenni — amíg egyszerre csak megrogyan és meghal. Továbbá Buksy Gida, aki az ő Vilma nevű eladó lyánya körül furfangos pénzügyi műveletek hálóját szövi, amikbe belevonja a vidék s a

főváros minden uzsorásait, a ravasz vén Háj Fülöpön kezdve, akit avval ejt meg, hogy: no öreg, menyecské-zünk-e még?! — föl egészen a pesti ügynökiig, Schwarz urig, aki hintón jár, pecsétgyűrűs aranylánczot hord s van egy barátja, akinek van egy ismerőse, a ki tud egy embert, aki ismer egy bankot, amelyik összeköttetésben áll olyan külföldi pénzintézetekkel, melyek $4\frac{1}{2}\%$ -os kamatra, harmincz esztendei törlesztésre szívesen adnak a magyar birtokos urnak. S Buksy Gida végig is megy e láncz összes szemein, ami mind pénzébe kerül, csak éppen az utolsóig nem tud eljutni soha, azokhoz a külföldi pénzintézetekhez, melyek olyan érthetetlen jóindulattal viseltetnek a magyar birtokos urak iránt. Az új idők mesgyéjén áll már Tihanyi Dezső, a kapaszkodó, aki elbukik s öngyilkoságon végzi... De nem sorolom föl apróra e társadalmat, melynek sövényén kívül már ott leselkednek quaerentes, quem devorent, a szelid farkasok: Dankó Árpád, a patikus és Molnár József, a tanár, akik végezetre is bele fognak házasodni az atyafiságba, pedig nem is nemesek.

Két szerető szív históriája, egy jó fiu meg egy büszkelyány regénye mögé, akik mire egymásra találunk, majd belepusztulnak, egyik a jóságába, másik a büszkeségébe, e társadalmat festi háttérül Vértesi Arnold: erős megfigyeléssel s még erősebb szeretettel, amely jótékonyan enyhíti az ő nyugodt igazságosságát. Egy regényében teszi ezt, *Az ugaros-karádi közbirtokosság*-ban, a mely most jelent meg az Athenaeum kiadásában s át meg át van itatva a pusztulás melancholiájával s humorával. Az olvasó vele érez, mikor így végzi: »... s most bucsut veszek tőletek, édes jó barátaim ott Ugaros-Karádon. Ne haragudjatok, ha tollam néha elárulta egy-egy gyöngeségeket, egy-egy gyaroltságokat. Gyarlok vagyunk mindnyájan. Mi itt a nagy város falai közt sokkal inkább, mint ti, ott künn a mezőn. Higyjétek el, hogy szeretlek titeket úgy, ahogy vagytok, hibáitokkal s erényeitekkel s alig várom, hogy újra köztetek lehessenek és koczinrhassak veletek.«

Nem tartozom azok közzé, akik mindenütt hazátlanságot szimatolnak, de nagyon megbecsülöm azokat az írókat, a kik témáikat egyenesen a mi társadalmunkból merítik. Ritkábban teszik, mint másutt, mert nehezebb dolguk van, mint más nemzetek íróinak, mivelhogy ami társadalmunk nem egységes, és a fejlődő meg éppen értetlenül áll szemben a hanyatlóval. E szakadékok csak született ur és született fabulista hidalhatja át, mert csak az urban van meg ama gyengédség, mely nélkül e tárgyhöz nyulni kegyeletlenség s igazságtalanság — s csak a fabulista kelemetessége tudja elfeledtetni e primitív világban a változatosság hiányát. Rég meg akarom írni, s örülök e mai alkalomnak, hogy a Vértesi Arnold poézise ilyen *uri poézis*: gyengéd, nyugodt és egyszerű, s e szép tulajdonságok javára válnak az ő elbeszélő tehetségének, melyet ilyen mértékben csak a latin népeknél szoktunk megtalálni, a kiknek Boccacion kezdve Maupassantig szinte monopóliuma lett, hogy ők *mindent* el tudnak mondani s mindent egyforma tökéletesen. Nem tulzás megállapítani, hogy Vértesi Arnold ilyen mindent el mondani tudó író s a produktumai minősége csak azon fordul meg, hogy *mit* mond el. Itt viszont meg kell hagyni, hogy nem igen hajszolja a témákat; hajlik az érzelmesség felé, melyből a mai izlés már kinőtt s kerül az analízist, melyet a szánk ize megkíván. De e határok közt, melyeket a hajlandóságai vontak köréje, nyugodt biztossággal jár a maga útján s nem tér ki, mert nincs is rá oka, sem a lelki, sem a társadalmi motivumok elől. A mit pedig útja közben tolla hegyére föltűz: érdekes egyéniségeket vagy jellemző figurákat, szokásokat, erkölcsöket vagy eseményeket, azok spirituszban vannak eltéve nála, épen, világosan és tanu-

ságosan. S ha e kiváló képességeivel éppen a magyar vidéki élet felé fordul, melyet nálánál senki jobban nem ismer és kevés író ismer oly jól, mint ő, a csöndes fabulista a kulturhisztikus magasságára emelkedik.

Igy a Vértesi Arnold új regénye a mi számunkra értékes dokumentum, ami nem állja útját annak, hogy a regényolvasó közönség meg ne találja benne az ő kedves, érzelmes mesemondóját, akit avval a csöndes, nyugodt, de változatlanul erős érzéssel szeret, melylyel a régi hitvestársak szokták egymást szeretni — méltóan egy finom lelkű uri emberhez, aki az ő ritka termékenységekben hoszsúra nyúló pályáján is így halad végig: csöndesen, nyugodtan, de változatlanul erősen.

Tar Lőrincz.

KÖZGAZDASÁG.

A fővárosi kölcsön. A Budapest székesfővárosi 4 százalékos adómentes törlesztéses kölcsönre vonatkozó aláírási fölhívás most vasárnap, fog közzététetni. Az aláírási ár tudvalevőleg 97 százalékban állapítottatott meg és a most kibocsátásra kerülő kölcsön-kötelezvények összege 15,000,000 frtot, azaz 30,000.000 koronát tesz. Az ezen üzletben résztvevő intézeteknél a kölcsönre már eddig is jelentékeny összegű előzetes bejelentések eszközöltettek, úgy, hogy az aláírás sikere már ez idő szerint is teljesen biztosítva van.

Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság igazgatósága az 1896. év zárószámadatait a következőkben állapította meg. Az összforgalom 279,640.800 frt 40 kr-ra ugrott és az 1896 évi december 31-ével lezárt mérleg 419.667 frt 94 kr tiszta nyereséget tüntet ki. 1897. évi február 6-án tartandó közgyűlésnek a tartalékok jelentékeny ellátása mellett részvényenként 12 frt osztalék kifizetése fog javaslatba hozatni.

A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület most adta ki 1896. évi mérlegét. E szerint december 31-én a takarékpénztár készpénzkészlete 2,156.071.32 frt volt, váltói 34,856.280.07 forint, lombardtárca 550.950.71 forint, kölcsönök 105,908.654.52 frt, folyó számlaadósság 26,233.360.63 frt, záloglevelek biztosítására rendelt külön alap 29,662.175.57 frt, egyesületi kötvények és záloglevelek 5,742.373.07 frt, zálogházi pénztárjegyek 492.000 frt, alapok 946.722.50 frt, összes vagyon 218,447.608.39 frt. Tartalékok 16,641.546.75 frt, betétek 107,548.317.70 frt, pénztárjegyek 2500 frt, folyó számla hitelezők 17,084.352.80 frt, folyó záloglevelek 61,825.200 frt, tiszta jövedelem 2,492.493 frt 20 kr.

A Kereskedők és Iparosok Banktársasága e héten tartotta meg X. évi rendes közgyűlését *Kohn* Gábor elnöke alatt. Elsőben *Salgó* József igazgatósági tag üdvözölte az elnököt, aki ezelőtt tíz évvel nehéz körülmények között megalapította s azóta vezette az intézetet minden fizetés nélkül. Eredmei elismerésül az igazgatóság megfestette arczképét s remekművű ezüst bilikomot nyújtott át neki emlékül. *Kohn* Gábor elnök megatottan mondott köszönetet a megemlékezésért s ígérte, hogy ezután is fokozott mértékben igyekszik a vállalat felvirágoztatását előmozdítani. Ezután áttértek a napirendre. Az évi jelentés kiemeli, hogy a tagoknak ez idén sem kellett a személy hitegyletben utánfizetést eszközölni. A mérleg 7482 forint 24 krajczár tiszta nyereséggel zárul, amelyből a tartalékalap gyarapítása s a jutalékok levonása után 6 százalékos osztalékot fizetnek. A felmentés megadása után megválasztották az igazgatóságba *Kohn* Gábort, dr. *Salgó* Józsefet, a felügyelő bizottságba *Fejér* Mártont és *Mellinger* Mór s a választmányba 15 tagot. Végül 10 tag aláírásával indítványt nyújtottak be, hogy az elnöknek 10 évi ingyenes sikeres működéséért 3000 forint tiszteletdíjat adjon a társaság. Az elnök azonban az elismerésnek ezt a jelét nem fogadta el.

HETI POSTA.

Minthogy a tisztelt olvasóink közül sokan *Kóbor Tamás* Hoffman meséi című könyvére az előfizetés határnapijának meghosszabbítását kérték, ez óhajtasuknak megfelelően, a szerző kéri mindazokat a tisztelt olvasókat, akik előfizetéseket gyűjtenek, szíveskedjenek izeket legkésőbb február hó 10-ig beküldeni, hogy a könyv még február havában szétküldhető legyen.

Rovataink egy része térszűke miatt kimaradt.

Felolós szerkesztő és kiadó tulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

FONCIÉRE pesti biztosító-intézet.

(Alapított 1864-ben.)

Központi székhely:

Budapest, V., Sas-utca 10. sz. (Az intézet házában.)

A készpénzben befizetett részvénytőke o. é. 2.000,000 frt
A nyereség- és díjtartalékok az évi bevételekkel együtt több mint ... 12 000,000 »

Harminczkét évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:

az elemkárbiztosítási osztályaiban ... 64.410,931 »
az életbiztosítási osztályban ... 5.131,602 »
a balesetbiztosítási osztályban ... 230,843 »

Összesen ... 69.773,376 frt.

Az intézet igen mérsékelt díj mellett biztosít: tűz, jég és szállítmányi károk ellen, tükörüvegekben eshető törések ellen, az ember életére minden gondolható módoszat szerint és az emberi testet érhető balesetek ellen és pedig egyes személyeket, valamint vállalatoknál alkalmazottakat tömegesen és végre különösen utazási balesetek ellen is.

Különös kedvezmények, melyeket az intézet az életbiztosításnál nyújt:

a) A biztosítás érvényének megtámadhatatlansága még akkor is, ha a biztosított halála párbaj vagy öngyilkosság folytán, háboruban vagy tengeri utazás alatt következett volna be, vagy ha kitűnnék, hogy a biztosítás megítélésére szolgáló lényeges körülmény elhallgattatott, föltéve, hogy a biztosítás már 5 év óta érvényben van.

b) Nyereségben való részesülés.

c) Már hatályon kívül levő kötvényeknek újbóli érvényre hozatala.

d) Tőkebiztosítás a biztosított összegnek esetleges avagy feltétlenül kétszer történendő kifizetésével.

e) Halálesetre szóló tőkebiztosítás, elértetés esetében a biztosított összeg felének előre való kifizetése és a tőke másik felére minden további díjfizetés alól való felmentés mellett.

f) Kötvénykölesönök adása és kötvények visszavásárlása, azoknak legmagasabb, azaz matematikai értékük $\frac{3}{4}$, illetve $\frac{1}{4}$ részéig, továbbá a befizetett díjak tőkésítése értékében.

Az intézet igazgatósága: Szentmártoni Radó Kálmán elnök, Szász Domokos alelnök, báró Vay Dénes, kilényi Kilényi Hugó, Bérzi Mór, cserkúti Engel Miksa, Guttentag Gusztáv, Haas J., Hoffmann Sámuel, Schön Vilmos igazgatósági tagok. Schön Vilmos vezérigazgató, Reich Mór és Schön Leo igazgatók, Temesváry Imre cégjegyző.

Az intézetnek van az osztrák-magyar birodalomban 10 vezér-, 60 fő- és mintegy 8000 kerületi ügynöksége, melyek bármiféle felvilágosítással a legkészségesebben szolgálnak.

Rendkívül szép

Ujdonságok Báli és estélyi öltözetekre

➡ Gyapjuban és selyemben ➡

Minden divatos színben és árnyalatokban kaphatók.

A rendkívül nagy választékú áruraktárból szolgáljon tájékoztatásul alanti kis kivonat:

Remek szép tiszta gyapju divat-ujdonságok méterenként 36, 41, 45, 52, 55, 60, 68, 70, 85, 95 1.05, 1.10, 1.15, 1.20, 1.25, 1.30, 1.35, 1.40, 1.45, 1.70, 1.80, 1.95, 2—, 2.10, 2.25, 2.40 stb.

Különös szép, rendkívül hathatós divatos selyemszövetek méterenként 60, 70 kr., 1.10, 1.20, 1.35, 1.65, 2—, 2.30, 2.80, 3.50

Nehéz, rendkívül apart selyembrocat métere 2.30, 3.75, 4.20, 6 frt. Remek, nehéz Duchesse-selyem minden színben, métere 5 frt.

Legujabb divat, legfinomabb, tiszta selyem, Pongis imprimé, remek minták, métere 1.20, 1.35, 1.40, 1.55, 1.60.

Jelmezre való atlaszok métere 36, 75, 98 kr.

Virágmintás atlaszok paraszt jelmezekre, métere 75 kr., 1 frt.

Különleges választék a legdivatosabb fehér selyemszövetekben menyasszonyi öltözékekre stb. stb. 65 krtól 3.75 krig (minden ár képviselve).

Szép bársonyok minden világos és sötét színárnyalatokban, métere 56, 98 kr., 1.20.

Selyem peluchek, világos és sötét színekben, métere 1 frt, 1.35.

Remek szép, mintázott battist-ok, métere 48, 54, 58, 60 kr.

Battis-Etamine (legujabb), métere 80, 85 kr.

Battist cordonné imprimé, métere 85 kr.

Francz. voile imprimé, tiszta gyapju, métere 58, 60 kr.

Remekül mintázott, fehér à jour-Battiste, métere 25, 28, 35, 36, 49, 52, 56, 82, 98 kr.

Divatos Levantine (legujabb minták), métere 32 kr.

Cretonok paraszt-jelmezekre, métere 26, 28, 32, 35, 38, 42 kr.

Vidékre dús választéku minták és képes farsangi diszlapok kivánságra készséggel ingyen és bérmentve küldetnek.

Lessner D.

áruházában

Bécs, VI., Mariahilferstrasse 81—83. sz.

Pincze, földszint, félemelet, első emelet.

Saját ruhakészítésre berendezett műtermünket legmelegebben ajánljuk.

A magyar kir. államvasutak.

Fiuméba rendelt cukorküldemények korlátlan felvétele.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága közzéteszi, hogy a Fiuméba rendelt cukorküldemények mai naptól kezdve szállításra ismét korlátozás nélkül felvétetnek. Budapest, 1897. január 5-én.

Az igazgatóság.

Folyó évi

január hó 30-án

megnyilott

Budavár Bevétele

Városligeti fasor
47. szám.

➡ A lóvonatu és
villamos kocsik megállóhelye.

Hol keressük
a legjobb
arcport?

Kérjük a
Müller J. L.-
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arcportát; mely ugy a nap, mint éjjel használva, minden arcpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott. Mint pipereszor nélkülözhetlen, az arcbőrnek a legszebb fehér színt adóságot, szépséget és piri kölcsönzi.

➤ Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt. ➤

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arc és kéz bőrlőrzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail« pouderral lesz behintve.

➤ Egy tégely 1 frt 60 kr. ➤ Kapható a gyárosnál.

Müller J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.

➤ Utánzásoktól óvatik. ➤

MEGHIVÓ

a „Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcson részv.-társ.“
részvényeseinek Budapesten, 1897. évi február hó 6-án (szombaton) d. e. 11 órakor a takarékpénztár helyiségében (VI., Andrássy-ut 5. sz. I. em.) tartandó

IV. RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapítása és a nyereség hováfordítása iránti határozathozatal.
4. A felmentvény megadása iránti intézkedés, az igazgatóság és a felügyelő-bizottság nevére.
5. Az alapszabályok 26. §-a értelmében bejelentett indítványok.
6. Hat felügyelő-bizottsági és 8 választmányi tag megválasztása.
7. A felügyelő bizottság tagjai díjazásának megállapítása.

Budapest, 1897. január 22.

Az igazgatóság.

Azon t.-cz. részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, miszerint nevükre írott részvényeiket az alapszabályok 2. §-a értelmében legkésőbb három nappal a közgyűlés előtt, tehát bezárólag 1897. február 3-ig Budapesten, a társaság főpénztáránál VI., Andrássy-ut 5. földszint) letenni sziveskedjenek, ahol a letett részvényekről elismervényt nyerne, mely igazolási jegyül szolgál a közgyűlésen való részvételre.

A közgyűlésen az alapszabályok 16. §-a szerint minden részvényest általa letett öt darab részvény után egy szavazat illeti meg, azonban 30 szavazatnál többet sem saját sem megbízójának nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.

A mérleg és a felügyelő bizottság reá vonatkozó jelentése az alapszabályok értelmében a társulat irodahelyiségeiben közszemlére ki van téve s kívánatra minden részvényesnek egy nyomtatott példány kiszolgáltatik.

A magyar kir. államvasutak.

A magy. kir. államvasutak igazgatóságának értesítése szerint a budapest székes fővárosi központi vásárcsarnokban létesített állomási kirendeltség működését f. évi február hó 1-én megkezdendi.

A központi vásárcsarnok közvetlen sinösszeköttetésben áll a Budapest-Dunapart állomással. Az összekötő vágány szintén f. évi február hó 1-én fog üzembe vétetni.

Az ezen »Budapesti központi vásárcsarnok« nevet nyert állomás áruforgalmi berendezésére vonatkozó határozmányok a m. kir. államvasutak vonalain f. évi január 1-től érvényes új helyi árudíjszabás (II. rész.) III. fejezete A) szakaszának 7. pontja alatt (18. old.) foglaltatnak.

Ez alkalommal megjegyezzük, hogy az idézett határozmányokba sajtóhiba csuszván be, azok a) pontja második kikezdésének 13-ik sorában »szalena« és »turó« közé a »tej« szó beszurandó.

A magy. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a vinkovce-bréka vasúton f. évi február hó 1-től kezdve I. osztályú utasok is fognak továbbitatni.

Budapest, 1897. január 21-én.

Az igazgatóság.

Előfizetési felhívás

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE NYOLCZADIK ÉVFOLYAMÁRA.

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

Megjelenik minden vasárnap.

Belső dolgozóktársak: Ambrus Zoltán, Heltai Jenő, Ignotus, Kozma Andor, Kóbor Tamás, Tóth Béla,

Most hét éve, hogy e lapot megindítottuk, hét éve, hogy irodalomban, művészetben, társadalmi és politikai kérdésekben a legszabadelvűbb eszmék és irányok szóvivői vagyunk. Hogy olvasóink a mi nézeteinket vallják és eszméinken lelkesednek, arról tanúság lapunk térfoglalása, hét évi fennállásunk. Anyagi eszközök nem állottak és ma sem állanak rendelkezésünkre és a rohamosan megnövekedett verseny elsőprótt volna bennünket, ha a közönségben nem találtuk volna meg fentartó támaszunkat. Ezt a támogatást a munkánkkal szereztük meg és ezentúl is munkánkkal akarjuk kiérdemelni.

Azoknak, akik lapunkat még nem ismernék, tájékoztatásul ennyit: A Hét hú visszatükröztetője akar lenni azoknak a hullámozó áramlatoknak, melyek egy-egy hét keretén belül nyilvános életünkben észlelhetők. Részhajtatlan krónikásai vagyunk a hét eseményeinek és a nagy általános tanulságokat próbáljuk kivonni a hét eseményeiből. Aki mivel ember és figyelemmel kíséri a változó áramlatokat, az élvezettel fogja olvasni lapunkat, melyet gondolkozó elmék és a styl mesterei hordanak össze hétről hétre.

Mikor nyolczadik évfolyamunkat megindítjuk, kérjük az olvasó közönség bizalmát jövőre is. Hívek maradunk önmagunkhoz — ez minden, amit kecsegtető, csalogató ígéretek helyett fogadunk. Akik ismernek bennünket, nem fogják ezt keveselni.

Budapest, 1896. decemberben.

A Hét-re előfizethetni:

Egész évre 10 frttal, félévre 5 frttal, negyedévre 2 frt 50 krral.

Mutatványszámokat ingyen küldünk.

Kiss József.

A HÉT kiadóhivatala:

Budapest, VII., Erzsébet-körút 6.